

ԱՅԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ՀԱՏՈՐ ԿԲ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 28, 1909

ԹԻԻ 35

ԱՐՏՈՆԱՏԷՐ

Ճ. Ք. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

Հ. Մ. ԱՆԷՆ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

Անգղիական դրամագլուխ թուրքիոյ
մէջ

Դպրոցական նոր տարին

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

Զ. Պ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

«Քու հացդ ձգէ ջուրերուն երեսը»

«Դուն աղիւս ես»

ՅՕԳՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ ԲԱԺԻՆ

«Քու խորհուրդներդ» (ոտանաւոր)

ԱԿԻԼԻՆԷ

Ճշմարիտ ազատութիւն

Կ. ՍՏԱՆՍԼԵԱՆ

Տարեկան յողով Բիւթանական Միութեան

Ֆէրտինանտ Լասալ

ՅՈՎՀ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Հայ կեանքը

Հ. ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ Ա. Ե. ՊՕՅԱԶԵԱՆ

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ԵՕԳՈՒՇՈՒ

ԱՒԵՏԱՐԵՐ

ՏԱՐԱԲԱՐԱՆԻ

ՀԱՅԵՐԵՆԻ, ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԹԱՌԻԳԵՐԵՐԸ

(ԱՆԿԵԼԻՒԱՅՈՐՈՍ)

ՅՈՒՆԱՏԱՆԻ ԹԱՌԻԳԵՐԸ

Խմբագիրներ Հ. Մ. Ալեք

Հ. Ս. Պարսեմ

Յ. Գ. Գրիգորեան

Պատշաճ Հասցե, Սթամբուլ

Կ. պոլիս, Թուրքիա

THE AVEDAPER

(ANGELIAPHOROS)

A WEEKLY PAPER

PUBLISHED IN

ARMENIAN, ARMENO-TURKISH, AND

GRECO-TURKISH

EDITORS H. M. ALLEN

H. S. BARNUM

H. K. KRIKORIAN

Offices: American Bible House

Stamboul, Cons/pte, Turkey

TERMS

An. Subscrip. Ps. 40

U. S. A. \$ 2

England Shils. 8

Other countries Frs. 10

Single Copy 30 Paras

Advertising rates on application

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ ԳՐՈՒՍԱ

Ամերիկեան ազգայնաց վարժարանը պիտի վերադառնայ Սեպտ. 8ին (Ն. Տ.) ուսուցչական մարմինն վրայ լրացուցիչ յաւելումով. Իսկիւ տարի Ամերիկեան դոկէճի երկու չրջանաւարտուհիներ պիտի ստանանք ուսուցութեան ճիւղը և տարրական բաժինը. Մասնաւոր ուշադրութիւն պիտի ընծայուի Հայերէնի ուսուցման:

Զաքարիոն չրջանաւարտներէն փորձառու և յաջողակ ուսուցչուհի մը պիտի ստանանք Յունարէնի բաժինը:

Թուրքերէն ուսանիլ ուղղուններուն ալ դիւրութիւն պիտի տրուի այդ մասին:

Վարժարանս ունի նաև ընթացքներ Ֆրանսերէնի, Երաժշտութեան, Ղծաղրութեան, պարզ կարի, սակոնազգրութեան և նորին ձեռագործի:

Կերակուրի և դասադնի համար ամեն ուսանողուհի պարտի վճարել 14 լիրա, որուն կէսը վճարելի է դպրոցական տարեմուտքին (Սեպտ. 8), իսկ միւս կէսը՝ Միուսդի արձակուրդին: Միուսդի և Զատիկի արձակուրդներու միջոցին Վարժարանիս մէջ մնալ ուղղուներ իւրաքանչիւր արձակուրդին համար 23ական զրչ. վճարելու են Երաժշտութեան համար տարեկան 14 մէճիալէ, որուն կէսը տարեւ մուտքին, մնացած կէսն ալ՝ Միուսդին:

Ամեն ուսանողուհի պարտի հետ բերել մահճեղէն (անկողին, վերմակ, են.) և ոտբոյն տարբեր և զանալներուն պիտանացու զգեստներ:

Դիմել առ տեսչուհի Ամերիկ. վարժարանի

Հ. Կ. Փառուրդ

(Miss H. G. Powers) Պրուսա 1-4

ՀԱՅՈՒԷՆԱՅ ՎԱՐժԱՐԱՆ ԱՍՏԱՐԱՐ

Հայուհեաց Վարժարանի 23րդ տարեշրջանը կը սկսի Սեպտ. 8ին (Ն. Տ.), Ե. առաւօտ. Գիշերօթիկներու տարեթոշակն է 14 Օսմ. ոսկի, որուն կէսը պէտք է հատուցանել մուտքի տուն և կէսը Յունարի վերջը. Դաշնակի դասի համար 3 կամ 3 ոսկի կը պահանջուի, դասաւարտեան թիւին համեմատ, և երդիոնի դասի համար 2½ ոսկի:

Վարժարանին յարակից վարժուհիները, որուն բացումը այս տարի կը կատարուի, կը սկսի նմանապէս Սեպտ. 8ին (Ն. Տ.) Բոլոր բարձր վարժարաններու չրջանաւարտուհիները պիտի կրնան աշակերտիլ վարժուհիներին որ միամեայ դասընթացք մը պիտի ունենայ: Վարժուհիներին տեսչութիւնը պիտի վարէ Ամերիկացի մասնաղէտ վարժուհի մը: Տարեթոշակն է գիշերօթիկներու համար 14 Օսմ. ոսկի: Վարժարանին յայտարարն ուղղուներուն ձրի կը դրկուի: Աւելի տեղեկութեանց համար գիմել Մ. Փիթի, Պայպըլ Հատնա, Կ. պոլիս, կամ Տր. Ս. Դալալեանի, Ատենապետ ինտամակալութեան, Ատարազար:

5-5

ԱԶԶԱՆՆԱՅ ԱՄԵՐ. ՈՒՍՈՒՄԵԱՐԱՆ ԻԶՄԻՐ

Ուսումնարանը կը վերադառնայ Հոկ. 1 (Ն. Տ.) Ունի հինգ ճիւղեր-մանկապարտէզ, նախապատրաստական, պատրաստական, վարժարան և վարժուհիներ: Նպատակն է տալ ֆիզիքական, խմայական, և բարոյական դաստիարակութիւն, այսինքն պատրաստեալդին ու երկրին համար քաջատղջ բարեկիրթ և ուսեալ օրիորդներ:

Տարեթոշակը գիշերօթիկներու համար 22½ Օսմ. ոսկի, իսկ ցերեկեայ աշակերտուհիներու համար 2-3 Օսմ. ոսկի:

Դաշնակի դաս չարաթը երկու անգամ 6 ոսկի, չարաթը մէկ անգամ 3½ ոսկի:

Նոր և դիւրուսող մեթոտներով կ'ուսուցուն Հայերէն, Ֆրանսերէն և Անգլիերէն լեզուները և դրականութիւնը:

Յայտարարի համար դիմել Մ. Մաքլալընի Նախագահ Միջ. Ուսումնարանի, Տեղեկահե

ԻՍՏԱՆԻ ՄԱԳԱՐԱՐ

ԱՄԵՐԻԿԱՆ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ՐՕՆԱԿԱՆ, ՌԻՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

The Weekly **AVEDAPER**, American Bible House, Constantinople.

ԱՏՈՐ ԿԲ

Կ. ՊՈԼԻՍ, ՕԳՈՍՏՈՍ 28, 1909

ԹԻԻ 35

ԽՄԲԱԳԻՐՆԵՐ

ԽՅՐԷՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ 2. Մ. ԱԼԷՆ,

Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, Յ. Գ. ԳՐԻԳՐԵԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՆԵՐ

ԱՆԳՂԻԱԿԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԹ

ԹՈՒՐԳԻՈՅ ՄԷՋ

Հ. Մ. Ա.

Տ Բան գրուեցաւ և շատ ալ խօսուեցաւ Նոր
Թուրքիոյ ապագային մասին: Գաղափարները
որոշուեցին ամենամիջին յոռետեսութեան և
չափաւոր լաւատեսութեան միջեւ: Կարգ մը
ներ յորդորեցին Հայերը որ չգաղթեն, բայց
լր. շատեր արդէն մեկնած են և ուրիշներ ալ
դատրաստուին:

Հայ Ժողովուրդին առջեւ ելլող գլխաւոր հար-
ցն մէկն է հոս — պահել խնդիրը: Կրնայ ըս-
թէ այդ է ընդհանրապէս ամէնէն ծանրակշիռ
ընդ, երբ մարդ կը հարկադրուի որոշման մը
թէ իր հայրենիքը թողելու է կամ ոչ: Հա-
մարձակալութեան ներքեւ բազմամեայ հա-
մարձ վերջ, և ընաշնջումի ահալին համեմա-
թիւն առնող ջարդերու հետեւանքով՝ երբեմնի
եկեցիկ և գործունեայ, իսկ այժմ աղքատացած
ընտելութեան համար ընտելան է հարցնել թէ
ի կարենա՞ն այլ եւս այս երկրին մէջ պարէն
պաւէն գտնել իրենց և իրենց ընտանիքնե-
ր համար: Թերեւս ոչ ոք պիտի համարձակի
կան պատասխան տալ այս հարցին, ու նոյն
ն ոչ ոք կ'արդարանայ ուրիշներու բռնելիք
ացքին մասին վճիռ արձակելու մէջ: Սակայն
ի ջանքերէն զորս կը գործադրէ Օսմ. կառա-
ւութիւնը վստահութիւնը վերաբարձելու և
եկարգութեան գործին ձեռնարկելու գիտու-
մով կը թուի թէ Լոնտոնեան Սթանֆորդի
րու յուզած խնդիրն ալ ժամանակի նշաննե-

րէն մէկն է և հաւաստի պատճառ կ'ընծայէ ա-
պագայի մասին լաւատես ըլլալու: Քաջայայտ է
թէ մարդկային համօրէն գործառնութեանց էա-
կան հիմունքն է ԴՐԱՄ: Բարձրագոյն գաղափա-
րականները չեն կրնար իրադրութիւնը առանց դրա-
մական հիմունքի: Տեւականութիւնը ունիցէ կաղ-
մակերպութեան, ըլլա՞յ ան ընկերութիւն մը կամ
կառավարութիւն մը, կախում ունի իր դրամական
շահագործութենէն և շահու աղբիւրներուն մնա-
յուն ըլլալու հանգամանքէն: Աշխարհ-արարատ
գիտէ թէ ո՞րքան բազմապիսի են Թուրքիոյ շահու
աղբիւրները, հետեւաբար աւելորդ է հոս չնշտել
այդ կէտը: Իսկ այն մասին թէ երկիրը պէտք ու-
նի բարգաւաճման և հասոյթի աղբիւրներ ապա-
հովելու որ բաւեն լիապէս բառնալու անոր ընտել-
չութեան կարօտութիւնը՝ կրնանք լուսաբանուիլ
ուշադրութիւն ընծայելով Դրամագլխի առած ըն-
թացքին:

Մեր ընթերցողները իրազեկ են թէ դրամա-
գլուխը ամէնէն երկչոտ և ամէնէն զգայուն բանն
է աշխարհի մէջ: Գործարաններու շոինդը, հնձա-
քաղ մեքենաներու շաշիւնը, առեւտրական հրա-
պարակի ժխտըն են միայն որ երկիրը չեն աղդեր
անոր: Ան կը հետեւի խաղաղութեան, օրէնքի և
կարգ ու կանոնի հետքերուն՝ ապահովագոյն նկա-
տելով զանոնք:

Պատերազմի և աղէտքի ամենադոյզն չչուկը
իր թաքստոցը կը փութացնէ դայն: Անգղիական
դրամաղուխը ծայրայեղ պահպանողական ըլլալու
համբաւը ունի: Անտարքեր և անզգայ՝ ո՛չ զգաց-
ման խանդավառութիւն, ո՛չ երեւակայութեան հուր

կ'ազդէ Բրիտոնի դրամադուլտին, Անտարակոյս Բրիտոնի դաւակն ալ ունի սիրտ մը, որուն կ'անսայ ուրիշ յարաբերութեանց մէջ. սակայն իբրեւ շահագործող՝ սոսկ երկու նկատում ունի. ապահովութիւն իր դրամին համար և բաւարար երաշխաւորութիւն անոր շահաբերութեան մասին:

Մենք ըսել չենք ուզեր թէ Անգղիական դրամադուլտի օժանդակութեամբ ազգային դրամատան մը հիմնուելը երկրին տնտեսական փրկութիւնը պիտի ապահովէ, այլ ըսել կ'ուզենք թէ հետաւեալ և զգոյշ Անգղիացի դրամատէրերու այս շարժումը բաւական հաւաստիք մըն է ազգային նկատմամբ լաւատես ըլլալու:

Բացայայտ է թէ Մեծ Բրիտանիա ո'չ միայն գործնականապէս պիտի յարգէ Թուրքիոյ նպատակը և խոստումները, այլ նաեւ իր դրամատէրերը հաստատուն գետնի վրայ հիմնած են իրենց վստահութիւնը Երիտասարդ Թուրք կուսակցութեան ձեռնհասութեան և խաղաղասիրական մտադրութեանց հանդէպ:

Հետագան է յօդուածը որ երեւցաւ Սթանբուլի Օզս. Զի թիւին մէջ.

«Սըր Հ. Պէպինկթըն Սմիթ» թղթատարութեան նախարարը՝ Նորին Վեհափառութեան կառավարութեան (Անգղիա) կողմէ եղած խնդրանքին համակերպելով ընդունեց Նախագահի պաշտօնը Թուրքիոյ Ազգային Դրամատան (National Bank of Turkey), որ հիմնուելու վրայ է այժմ. Սըր Հենրի Պէպինկթըն Սմիթ անձանօթ մը չէ Թուրքիոյ՝ հին բէժիմի ատեն երեքուկէս տարի ապրած ըլլալով այդ երկրին մէջ իբրեւ Անգղիացի անդամ Օսմ. Հանրային Պարտքի Վարչութեան Խորհուրդին, զոր թողուց 1903ին թղթատարութեան նախարարի պաշտօնը ստանձնելու համար Յառաջիկայ Սեպտեմբերի վերջը կը մեկնի Կ. Պոլիս:

«Թուրքիոյ Ազգային Դրամատան առաջին դրամադուլտը պիտի ըլլայ 1,000,000 Օսմ. կամ մօտաւորապէս 960,000 Անգղիական լիրա: Սոյն դրամատան հիմնուելուն է որ առաջին ուղղակի ձեռնարկը կ'ըլլայ Անգղիական դրամադուլտի ներմուծելու Թուրքիա Օսմ. Պանքան, որուն վերջի վերջոյ մրցակիցը պիտի ըլլայ սա, ի սկզբան հիմնարկուեցաւ իբրեւ Յրանքերիտանական տուն. սակայն Բրիտանական շահերը, որ երեք շատ մեծ եղած չէին, հետզհետէ դաւաճեցան, և այժմ Օսմ. Պանքան կը նկատուի յաւէտ Յրանսական հաստատութիւն մը: Ծանօթ է թէ Կառավարութիւնը իրաց այս վիճակը աննախանձելի կը նկատէ—մասնաւորապէս անանկ ժամանակի մը մէջ,

երբ Թուրքիա հաւանականաբար մեծամեծ զարգացմանց նախաօրեակին մէջ է—և թէ կ'անձկաց կարելին ընել Անգղիական դրամադուլտը շահագործումը խրախուսելու համար Թուրքիոյ գործերուն մէջ, Կառավարութիւնը մասնաւորաբար կը հետաքրքրուի նոր բէժիմի, և կը փափաքի ձեռնտու հանդիսանալ օգնելու Երիտասարդ Թուրքիոյ շարժման, որ կը ձգտի կարգադրել երկրին ելեւմուտքը, և այս մասին օժանդակելու դիտումով դրամատան մը հաստատութեան համար առնուած այս քայլը թէ՛ Բրիտանական և թէ Օսմ. կառավարութեան համակրանքին արժանացած է:

«Սոյն դրամատան նպատակն է օգնել Թուրքիոյ մէջ անկնալեալ զարգացման» դիւրացնելով Անգղիական դրամադուլտուն Թուրքիա ներածումը, և սատարելու հաւաստի և յանձնարարելի գործառնութեանց, որոնց պէտք կ'ունենան միշտ նմանօրինակ զարգացման գործեր, Դրամատան գանձը գրեթէ ամէն նպատակի տրամադրելի պիտի ըլլայ: Չափաւոր սակով փոխատուութեամբ պիտի օգնէ երկրագործութեան, ինչպէս նաեւ ճարտարարուեստներուն, և ժամանակի ընթացքին մէջ երբ երկրին աճումը պահանջէ կանխավճարներ պիտի ըլլան կարելի ընելու շահագործումը Օսմ. կայսրութեան ընդարձակ հանքերուն: Ինչպէս ըսուեցաւ՝ առաջին դրամադուլտը պիտի ըլլայ 1,000,000 Օսմ. լիրա, սակայն երբ հարկը պահանջէ, յաւելում պիտի ըլլայ այդ գումարին վրայ»:

ԴՊՐՈՑԱԿԱՆ ՆՈՐ ՏԱՐԻՆ

Հ. Ս. Պ.

Մենք Յունուարի առաջին օրը տարուան սկիզբը կը նկատենք, Այն ատեն է որ մենք կը փոխենք տարուան թուականը, և այն ատեն է որ կը փոխանակենք շնորհաւորութիւններ: Բայց ժողովրդին ոչ փոքր մասին համար ամառնային երկար արձակուրդի վախճանին տարեկան շրջանին բուն սկիզբը տեղի կ'ունենայ երբ դպրոցները կը վերաբացուին և աշակերտները նորէն կը հաւաքուին ուսանելու համար: Այն ատեն ոմանք առաջին անգամ կը մանեն դպրոց և նոր կեանք մը կը սկսին, և ուրիշներ առաջին կարգէն երկրորդ կարգը կ'անցնին, կամ Յրէշմէն կարգէն Սոֆոմոր կարգը, կամ ձիւները կարգէն Սինքըր կարգը: Ժողովրդին մէջը դպրոցներու հետ կապակցութիւն ունեցող մասը մեծ է: Միաց. Նապակցութիւն ունեցող մասը մեծ է: Միաց. Նապակցութիւն մէջ աւելի քան 19,000,000 դպրոցական աշակերտներ կան, ամբողջ բնակչութեան լման մէկ հինգերորդը: Անոնց իբր 350,000ը կ'ուսանին

համալսարաններու, դոկէճներու և մասնագիտական (այսինքն օրէնսդիտութիւն, բժշկութիւն, Աստուածաբանութիւն, եւն. ուսուցանող) դպրոցներու մէջ և մնացածը՝ աւելի ստորին կարգի դպրոցներու մէջ, Հասարակ դպրոցներու մէջ կը գտնուին աւելի քան 475,000 ուսուցիչներ, բացի մեծ թուով ուրիշներէ որոնք կ'ուսուցանեն ուսմանց բարձրագոյն հաստատութիւններու մէջ, երկրին մէջ կան հինգ համալսարաններ, որոնց իւրաքանչիւրը ունի աւելի քան 400 ուսուցիչ, և քանի մը ուրիշներ եւս, որոնց իւրաքանչիւրը աւելի քան 300 ուսուցիչ ունի, Աշակերտներու և ուսուցիչներու համեմատութիւնը երկրին ամբողջ բնակչութեան հետ, թերեւս նոյնքան մեծ է Եւրոպական քանի մը երկիրներու մէջ, Հոս տակաւին այնքան մեծ չէ, բայց այս երկրին դպրոցներուն մէջ ուսանողներուն թիւը չարունակ աւելնալու վրայ է տարուէ տարի, Կառավարութիւնը իմաստութեամբ կը փափաքի աւելցնել կըրթական միջոցները և դպրոցները բազմացնել երկրին ամէն կողմերը, Եթէ կրթութիւնը աւելի ընդհանրացած ըլլար, տեղի պիտի չունենային վերջերս ուրեք ուրեք պատահած ցաւալի դէպքերը, Ճշմարիտ դաստիարակութիւնը կ'ընդարձակէ մարդու համակրական զգացումները, և կ'աղաթէ զայն նեղմտութենէ և մոլեռանդութենէ որոնք պատճառն են ցեղերու մէջտեղի առեւտութեան, Այս երկրի ու ալլեւալլ հասարակութիւններու առաջնորդները և ծնողքներ առ հասարակ օր ըստ օրէ աւելի կը ճանչնան դաստիարակութեան արժէքը, և ուսման ծարաւը առաջունէ աւելի ընդհանրացած է դեռահասներուն մէջ, Եւ ուստի կը յուսանք թէ շատ տարիներ չանցած՝ այս երկրին բնակիչներուն ալ մէկ հինգերորդը կամ մէկ ճառորդը կապակցութիւն պիտի ունենան դպրոցներու հետ իբրեւ ուսանող կամ ուսուցիչ:

Այս երկու դասակարգերը չեն միայն որ առնչութիւն ունին դպրոցներուն բացման հետ, Գիշերօթիկ աշակերտներուն ծնողքները իրենց քով ունեցան իրենց զաւակները երկարատեւ արձակուրդի միջոցին, Հիմա նորէն զրկուել են զանոնք և ա' տեսնուել չեն թերեւս քանի մը ամիսներ, Եւ հաւատարիմ բոլոր հայրերը ու մայրերը կը հետաքրքրուին իրենց զաւակներուն պատկանեալ բաներու, Մեծ չափով մը անոնք իրենց զաւակներուն համար կ'ապրին, Որովհետեւ դպրոցին վերաբացումը կարեւոր դէպքէ իրենց զաւակներուն համար, կարեւոր է նաեւ իրենց համար, Ուստի կրնանք ըսել թէ ժողովրդին մէկ մեծ մասին հա-

մար դպրոցներուն բացումը աւելի եւս սկզբնաւորութիւն է նոր տարուան քան Յունուար 1ը:

Ո՞վ դպրոց երթալու է, Եթէ կարելի է, բոլոր մանուկները, Օր ըստ օրէ կ'աւելնայ թիւն այն երկիրներուն ուր դպրոց երթալը պարտաւորիչ է, Իւրաքանչիւր ծնողքէ կը պահանջուի որ իր զաւակները դպրոց զրկէ այսինչ տարիքներուն մէջտեղ — երբեմն 6էն մինչեւ 14 տարիքը — և ծնողքը կը պատժուի եթէ չի զրկեր առանց բանաւոր պատճառի, Ոմանց ասիկա անարդարանալի միջամտութիւն կ'երեւի ծնողքներու իրաւունքներուն հանդէպ, Բայց մանուկն ալ ունի իրաւունք իր ծնողքներուն չափ, Եթէ հայրը կարող է կերակրել իր զաւակը, բայց զանիկա անօթի կը թողու, այն առեւն հեղինակութիւն մը պարտի պաշտպանել մանուկը և բռնադատել ծնողքը որ կատարէ իր պարտականութիւնը, Եւ մանուկին այնքան ճշմարտապէս անիրաւութիւն է թողուլ որ մեծնայ տգիտութեան մէջ որքան անօթի թողուլ զանիկա, Հոս ալ, քաղաքակիրթ ոչ սակաւ կառավարութիւններու դադափարին համաձայն, եթէ ծնողքը ինքիւմէ չի կատարեր իր պարտականութիւնը հանդէպ իր զաւակին, օրէնքը պարտի կատարելու հարկադրել զանիկա, Ամբողջ հասարակութիւնը կ'օգտուի մանուկներու դաստիարակութենէն, Զաւակ չունեցողներէն տուրք կ'առնուի դպրոցները պահելու համար, վասն զի տգիտութիւնն ու մոլութիւնը ձեռք ձեռքի տուած կ'երթան մէկտեղ, Ճշմարիտ է թէ կան ոճրագործներ, որոնք դաստիարակութիւն ընդունած են, Բայց ոճրագործ դասակարգը ընդհանրապէս սոգեաներէն ելած է, այնպիսիներէն որոնք իրենց մանկութեան օրերուն մէջ, փոխանակ դպրոց երթալու, ծոյլ եղան և ինկան զեղծ և ապականեալ մարդոց ազդեցութեան ներքեւ կամ անբարոյականութեան մէջ, Ոճիրները քիչ կ'ըլլան թուով և կեանքն ու ստացուածքը ապահով են երկրի մը մէջ ուր դաստիարակութիւնը ընդհանուր է, և ուստի պատշաճ է որ բոլոր անոնք որ ստացուածք ունին՝ մասնակցին դպրոցներու պահպանութեան գործին, մինչեւ իսկ թէեւ իրենք զաւակներ չունենան:

Բայց եթէ մանուկները դպրոցի մէջ անցընելու են իրենց կեանքին սաչափ տարիները, ուրեմն պէտք է ամէն հոգածութիւն ընել նկատմամբ զդպրոցներու յատկութեան, Դպրոցի չէնքը պէտք է առողջարար տեղերու մէջ չինել, պէտք է որ դպրոցին սրահները լաւ հովանաւորուին և օդ առնեն, Սկսեալներուն մէջ պէտք չէ չափազանց թուով

աշակերտներ լեցնել, և եթէ դրասեղան կը գործածուի, ասոնք պէտք է որ աշակերտներուն հասակին բարձրութեան յարմարեցուած ըլլան: Եթէ հնար է, աշակերտները այնպէս նստեցնելու է որ անոնց երեսները պատուհանին չնային, այլ լոյսը քովէն դայ: Գիտենք որ այս պայմանները չեն կրնար միշտ գտնուիլ մասնաւորապէս փոքր դիւղերու դպրոցներուն մէջ, բայց ըզձալի են: Մասնակը պէտք է որ առողջութիւնը դո՛հէ կրթութիւն չահելու համար: Որովհետեւ մարդ թէ՛ մարմին թէ՛ հոգի ունի, դաստիարակութիւնը պարտի դարգացնել երկուքն ալ: Եւ դաստիարակութեան ֆիզիքական մասը այժմ աւելի ուշադրութիւն կը դրաւէ քան որչափ առաջ: «Առողջ միտք յառողջ մարմին» էր վաղեմի Հռոմայեցւոց գաղափարականը, և մերն ալ գաղափարականը պարտի ըլլալ յաջորդ սերունդին համար: Պիղմարքի և Կլատսթընի նման մարդիկ պէտք ունէին ինչպէս իրենց փայլուն և մշակուած միտքերուն՝ նոյնպէս իրենց նշանաւոր առողջութեան, որպէս զի կարող ըլլային կատարել իրենց կեանքին մեծ գործը: Ուրեմն մանուկներու առողջութիւնը պարտի դաստիարակութեան մէկ կարեւոր նպատակը ըլլալ: Անդրոյ մէջ կը մտածուի թէ շատ աղքատներու զաւակները յաճախ ֆիզիքական այնպիսի վիճակի մէջ կը գտնուին որ չեն կրնար շատ օգուտ քաղել մտային կրթութենէ: Եւ ուստի ոչ սակաւ քաղաքներու մէջ ամէն օր առողջարար կերակուր մը կը պատրաստուի այսպիսիներու համար քաղաքին ծախքովը:

Բայց մենք դպրոցին վրայ կը խորհնք իբրեւ տեղի մը վրայ ուր միտքը կը մշակուի, և այս մշակութիւնը կը կատարէ ուսուցիչը: Ինչպէս որ հոգադործը կը մշակէ հողը, և սերմեր կը սերմանէ, նմանապէս ուսուցիչը կ'ընէ մանուկին մտքին աւելի ազնիւ և աւելի թանկագին հողին մէջ, Որո՞նք ուսուցիչ պիտի ըլլան:

Մանուկը չի կրնար ընտրել իր ծնողքը, ոչ ալ բարեկամները կրնան ընտրել անոր կողմէ: Եթէ ան ծնած է իմաստուն և սիրող ծնողքներէ, ուրոնք խնամով կը կրթեն զինք և որչափ որ կարող են՝ կը հայթայթեն անոր բոլոր պէտքերը և միշտ կը շրջապատեն զանիկա մաքրութեան և քաղցրութեան մթնոլորտով մը, ան ունի ամենամեծ օրհնութիւնը զոր մանուկ մը կրնայ ունենալ երբեք: Բայց կան ծնողքներ որոնք ցած գաղափարական ունին և իրենց զաւակներուն առջեւ չար և մոլեկան օրինակներ կը դնեն: Եւ սակայն մանուկը չկրնար առնուիլ անոր ծնողքներուն ձեռքէն, բայց եթէ ծայրայեղ պարագաներու մէջ:

Սակայն կարելի է այնպիսի ուսուցիչ մը ընտրել, որ գործակցի իմաստուն ծնողքներուն հետ, և որչափ կարելի է, հակադրօժէ ոչ-իմաստուն և մոլեկան ծնողքներու չար ազդեցութեան: Ուսուցիչներու ընտրութիւնը հասարակութեան մը առնելիք ամենէն կարեւոր քայլերէն մէկն է: Եթէ անդամ մը կանգ առնենք և խորհնք խնդրին վրայ, պիտի համոզուինք թէ քիչ բաներ կան որոնց նկատմամբ աւելի հոգածու ըլլալու ենք քան մեր մանուկներուն և պատանիներուն կրթութեան: Ուսուցչին պաշտօնը բարձր է և պատուաւոր: Յօդուածադիրս ուրախ է որ իր միակ որդին իրեն համար ուսուցչութիւն ընտրած է իբրեւ իր կեանքին գործը: Եթէ մէկը յարմար է այս գործին, և եթէ հետամուտ է մեծ ազդեցութեան մանաւանդ քան մեծ հարստութեան, աղէկ կ'ընէ ուսուցիչ ըլլալով: Բայց ո՞վ յարմար է անոր: Այս հարցումին պատասխանելու համար պէտք է որ յիշենք թէ ի՞նչ է ուսուցչին գործը.— Պղտիկները դաստիարակել: Եւ ի՞նչ է դաստիարակութիւնը.— Մասամբ ձեւակերպել միտքը: Ուստի ուսուցիչը ինք պարտի դիտնալ թէ ի՞նչ սորվեցնելու կը կոչուի: Եւ յետոյ պէտք է որ ուսուցանելու բնագոյն ունենայ: Կը գտնուին մարդիկ որոնք շատ բաներ գիտեն, բայց չեն դիտեր իրենց գիտցածը հաղորդել: Տր. Ուշալըն, Րոպէրթ առլէճի նախորդ տնօրէնը, ըսած է յօդուածագրիս թէ իր դուէճական օրերուն մէջ իր ուսուցչներէն մին, որ իր ճիւղին մէջ ամէնէն ուսեայն էր զոր թերեւս երբեք ունեցած էր գոլէճը, ամէնէն անյաջող ուսուցիչն էր սակայն: Բայց գիտութիւն հաղորդելը չէ ամբողջ դաստիարակութիւնը: Դաստիարակութիւնը ուրիշ և աւելի բարձր նպատակ մը ունի: Այն է նկարագրի ստեղծումը և զարգացումը: Գլխաւոր բանը այն չէ թէ մարդ ի՞նչ գիտէ, այլ՝ թէ ի՞նչ է: Եւ ուսուցիչը չկրնար յուսալ թէ պիտի բարձրացնէ իր աշակերտներուն բարոյականը իր բարոյական մակարդակէն վեր: Եթէ ջանայ սորվեցնել առաքինութիւններ զորոնք ինք չգործադրեր, իր ուսուցանելու ջանքերը օգուտ չեն ընեն: Ուսուցչին թէ՛ կեանքը թէ՛ հրահանգները պարտին տպաւորել անոր աշակերտներուն վրայ սա բաները: Առաքինութիւնը գեղեցիկ է, և առաքինի ու մաքուր կեանքը բան մըն է զոր չարունակ ջանալու ենք ձեռք բերել: Խղճին ձայնը այնպիսի բան մըն է որու պարտիմք հնազանդիլ միշտ: Պարտականութիւնը պէտք է նախապատիւ նկատուի քան շահը և հաճոյքը: Եւ ոչ մի փորձութիւն չեղեցնելու է մեզ պարտականութեան չաղէն: Եւ մարդոց

ստուար մեծամասնութիւնը ուշադրութիւն չընծայեր առաքինութեան, խղճի և պարտականութեան ձայնին, եթէ անոնք չհաւատան թէ ասոնք կ'արտայայտեն անձնաւոր և սուրբ Աստուծոյ մը կամքը։ Ուրեմն ուսուցիչ մը, որպէս զի ապահով առաջնորդ մը ըլլայ մանուկներու, պարտի հաւատարիմ ըլլալ առաքինութեան, խղճի և պարտականութեան և հաւատալ Աստուծոյ։

Յօդուածս կ'աւարտենք մաղթելով ամէնուն, թէ՛ ուսուցիչներուն թէ՛ ուսանողներուն, երջանիկ դպրոցական տարի մը։

ՆԵՐՔԻՆ ԿԵԱՆՔ

Գ ԱՅԻՔ բոլոր աղգերը աշակերտեցէք... և ահա ես ամէն օր ձեզի հետ եմ։ Յիսուս

Ա ՅՆ, եկեղեցին որ միախմբար չղրկեր, շատ չանցած առանց քարոզչի պիտի մնայ։ Հիշո՛ւ

Ք ՐԻՍՏՈՍԻ ամբողջ կեանքը խաչակրութիւն և մարտիրոսութիւն էր։ Հաճոյք և հանգիստ կը փնտռես դուն։ Թո՛ղ՝ Ա. Քեթիկ

Ա ՄԵՆ աղնիւ թագ փշղէն պտակ մըն է, և միշտ ալ ասանկ պիտի ըլլայ աշխարհիս մէջ։ Քաբլայ

ՄԻ ԸՆԵՐ ինչ որ չիտակ չէ, և մի խօսիք ինչ որ ճշմարիտ չէ։ Մաբլա՝ Ագեթիկ

Ա ԻԵՒԻ շատ մեղաւորներ դարձի կու գան բարեարտութիւնով քան ջանքով, պերճաբանութիւնով և ուսումով։ Ֆ. Ու. Ֆապէր

Ա ՐԻԻՆՔԸ նոյն է թէ՛ ճառագայթներուն և թէ՛ խօսքերուն։ Ինչքան կը խտանան, այնքան խորունկ կ'այրեն։ Սըլէ

ՄԱՐԴՈՒՍ վարքն ու բարքը անխօս քարոզ են։ Էթել

Ն ԵՂՈՒԹԻՒՆԸ կը ծնանի լուրջ միտք մը, համբերութիւնը՝ հաստատամտութիւն, իսկ փրկութիւնը՝ երախտագէտ սիրտ և հաւատք։ Բլաբ

Ե ՐԲ հիւանդի մը քով երթաս, արեւու ճառագայթները հետդ տար և հոն ձգէ զանոնք երբ անկէ կը մեկնիս։ Ռոբէն Լաբլա

Ճ ՇՄԱՐՈՒԹԻՒՆԸ չյաջողեցաւ, և ոչ ալ պիտի յաջողի, եթէ չպաշտպանուի այն մարդոցմ որ զինք կ'ապրին։ Ա. Ճ. Էլ

Ի ՆՁՈՒ կ'ապրինք։ Ի՞նչ որ իրարու դժուարութիւնները նուազեցնելու և ցաւերը թեթեւցնելու համար։ Ճորճ Էլնայ

Ո ՅԺԸ կ'ընկերանայ զուարթութեան։ Յոյսը դործի կը մղէ, իսկ յուսահատութիւնը

աններդաշնակ կ'ընէ բոլոր ժրջան ոյժերը։ Էմբլ

Ե ՐԿՈՒ բան կայ, որոնցմէ մարդիկ պարտին չձանձրանալ — բարութիւն և հեղութիւն։ Բ. Լ. Սթիվենս

Ա ՅՆ մարդիկ և կիներ որ քննադատելէ աւելի կը մղեն աշխարհը դէպի յառաջ և դէպի վեր, կը քաջալերեն զայն։ Եդմաթէի Հաբլա

ԽՈՐՀԵ անկեղծօրէն։ Քու մտածմունքներդ սովորաբար աշխարհս պիտի կերակրեն։ Ոստէ անկեղծօրէն։ Քու մէն մի բառդ արդիւնաշատ սերմ մը պիտի լինի։ Ապրէ անկեղծօրէն, այն ատեն կեանքդ մեծ ու հիանալի դաւանանք մը պիտի լինի։ Պապ

ՀԱԿԱՃԱՌՈՒԹԵԱՆ մէջ երբ կիրք կ'եղնի, կը բարկանանք, նոյն պահուն կը դադրինք ճշմարտութեան համար մաքառելէ, ու սկսած ենք մենք մեզի հետ կոռւրտիլ։ Քաբլայ

ՈՎ երիտասարդ, միակ մարդավայել և միակ հօօր բանը հասարակ է։ Գոյութիւն չունի ան ցորչափ մարդս կը տարակուսի, սակայն կայ ցորչափ նա կը հաւատայ։ Եւ այն ատեն միայն դործը կրնայ զուլի հանուիլ։ Բ. Ու. Բաբլայ

Ա ՄԵՆ մարդ ինք կը չինէ իր ասպղան։ Սաբէր

Ո ԻՆԱՅՆՈՒԹԻՒՆՆ ու մեծարանքը կրնան մէկը փքացնել, սակայն երբեք չեն ուղղեր։ Բլաբ

ՏՐՏՄՈՒԹԻՒՆԸ սոսկ ժանգ մըն է հոգիին համար, իսկ դործունէութիւնը կը մաքրէ ու կը փայլեցնէ զայն։ Տբ. Ճորճ

ՄԱՐԴՈՒՆ վարքը հայելի մըն է, որմէ իր պատկերը կը ցոլանայ միշտ։ Կեթի

ՈՎ Աստուած, մեզի մարդիկ տուր։ Ժամանակս կը պահանջէ մեծ սիրտեր, զօրաւոր միտքեր ճշմարիտ հաւատք և կամեցող ձեռքեր։ Օ. Ու. Հոն

ՀՈՒՆՁՔԸ շատ է ու մշակները քիչ, ուստի հունձքին Տէրոջը աղաչեցէք որ իր հունձքին մշակներ հանէ։ Քրիստոս

ՈՎ որ ինքզինք կը բարեկարգէ, աւելին ըրած կ'ըլլայ հանրութեան բարեկարգման համար քան բազմութիւն մը որ լոկ կը խօսի բարեկարգութեան վրայ։ Էթել

Ե ՐԿՆԻՑ դուռը դոց է անոր, որ մինակ կ'երթայ հոն։ Հոգի մը փրկէ, և այն պիտի փրկէ քուկդ։ Ճ. Կ. Հաբլայ

ՀՈԳԻՆԵՐ վաստկողը իմաստուն է։ Սաբլայ

Ան որ մեղաւորը իր մոլորութեան ճամբայէն կը դարձնէ, մահուանէ հոգի մը կ'ազատէ, ու մեղքերու բաղմոլութիւնը կը ծածկէ: Յաւոյնք»

ԱՆՈՆՔ որ շատերը արդարութեան կ'առաջնորդեն, աստղերուն պէս պիտի փայլին յաւիտեանս յաւիտենից: Դձեռն:

(Անգղիէնէն)

Ջ. Պ. ՊԵՏՐՈՍԵԱՆ

ՊԱՏԿԵՐՆԵՐ

«ՔՈՒ ՀԱՅԴ ԶԳԷ ԶՈՒՐԵՐՈՒՆ ԵՐԵՍԸ»

1894ի տօթադին ամբան Օդոստոսի օր մը տիկին մը կ'անցնէր քաղաքի մը փողոցէն, և ահա պատահեցաւ երեք երիտասարդներու, որոնց մին գլխարկը վեր բարձրացնելով ժպտեցաւ: Տիկինը չփութած՝ կանգ առաւ սխալ մը ըրած ըլլալու խորհուրդով, երբ երիտասարդը տակաւին ժպտուն դէմքով մօտեցաւ և ըսաւ, «Կարծեմ չէք յիշեր զիս»: «Ոչ, չեմ յիշեր», ըսաւ տիկինը, երիտասարդը պատասխանեց, «Բայց տարի առաջ պզտիկ տղայ մ'էի և ձեր կարգին կը պատկանէի կիրակնօրեայ դասի մէջ, Այն ատեն ձեռքիս մատներուն համեմատ, սորվեցուցիք ինծի երեք բաներէ բաղկացեալ հետազայ հինգ ոսկեղէն համարները. 1) Աստուած սէր է, 2) Աստուած լոյս է, 3) Յիշէ զիս, Տէր, 4) Փրկէ զիս, Տէր, 5) Տէր, օգնէ ինծի, Այս խօսքերը այնքան ազդած են հոգւոյս որ ընաւ մոռցած չեմ, և առտու և իրիկուն կրկնելով միշտ առջեւ կը տեսնեմ ձեր դէմքը ճիշդ ինչպէս կը տեսնէի զայն այսքան բազում տարիներ առաջ, Այժմ ապահով և միանգամայն շատ փորձութիւններով լեցուն վայր մը կը գտնուիմ, բայց սոյն աղօթքներու կրկնումով բազմաթիւ չարիքներէ ազատուած եմ. և Աստուած կարողացուցած է զիս նեղ այլ ուղիղ ճամբէն ընթանալ»: Երիտասարդը շարունակեց. «Երբեք զանց ըրած չեմ այս ոսկեղէն համարները և պատանեկութեանս ատեն ինչ օրհնութիւն որ ստացած էի անոնցմէ, անկէ աւելի կը վայելեմ այժմ»:

Տիկինը մեծապէս ուրախացաւ և տուն դնաց յոյժ ազդուած, և շնորհակալ ըլլալով Աստուծոյն որ արժանացուց զինք իր աշխատութեանց պտուղը տեսնել, Յաջորդ օրը իր տունը հրաւիրեց երիտասարդին մայրը, որ հաստատեց վերոյիշեալ եզրուութիւնները: Քանի մը բարեկամներ եւս, եղած խօսակցութիւնը լսելով, խորհեցան թէ քանի որ այս կերպով հոգի մը կ'օրհնուի, ինչո՞ւ չատեր չօրհնուին, և խիստ շատ օրհնակներ (ոսկեղէն համարներու) տպելով տարածեցին Սիրուն շատ փոքրիկներ երբ կրկնեն նոյն խօսքերը, Աստուած կ'օրհնէ

անոնց մատաղ սիրտերուն մէջ ցանուած սերմերը: (Անգղիէնէն)

Բ. ԱՐԱՆՍՍԵԱՆ

«ԳՈՒՆ ԱՂԻՍ ԵՍ»

ԵՐԲ Թովմաս սքանչանալով կ'ըսէ Համբարի, «Դուն աղիւս ես», արդեօք գիտէ՞ թէ ինչպէս ծագում առած է այդ ասացումը:

Յունաստանի ոսկեղէն օրերուն մէջ անգամ մը Եպիռոսէ Սպարտա եկաւ դեսպան մը, և թագաւորը անոր ցուցուց իր մայրաքաղաքը: Դեսպանը զարմացաւ քաղաքին բոլորովը պարիսպ չտեսնելով: «Տէր», դոչեց ան, «ես Յունաստանի դրեթի բոլոր աւանները այցելած եմ, բայց պարիսպ չտեսայ հոս: Ի՞նչ է պատճառը»: «Արդարեւ», պատասխանեց թագաւորը, «անկարելի է որ ինամովնայած ըլլաս: Ինծի հետ եկուր վաղը, և ես քեզի ցուցնեմ Սպարտայի պարիսպները»:

Հետեւեալ առաւօտ թագաւորը իր հիւրը դատերը տարաւ, ուր իր բանակը ճակատամարտի դիրքով կը կենար կանգուն, և հպարտութեամբ քաջարի զինուորները ցուցնելով ըսաւ, «Ահա կը տեսնես Սպարտայի պարիսպները, ամէն զինուոր պարիսպի աղիւս է»:

ՅՈՒՈՒԱԾԱԳԻՐՆԵՐՈՒ

ԲԱԺԻՆ

«ՔՈՒ ԽՈՐՀՈՒՐԴՆԵՐԴ»

Զուր կը ջանանք տկար մտքով մեր գաճաճ, Մահաարսուող գիշերուն մէջ պարուրուած, Խորհուրդներուդ ահազդեցիկ, սեւ, հսկայ Գաղտնիքներուն խորն թափանցիկ. ճար չկայ Խորհուրդներուդ ժայռերուն տակ կարծր ու սեւ, Տէր, կը փշրես, նուրբ բաժակներ մեր թիթեւ, Ուր երազներ ոսկի-ծաղիկ, վառ յոյսեր, Փունջ մը կազմած կը շնչէին կեանք և սէր: Դաղտնիք մընան վեհ խորհուրդներդ թէեւ մեղ, Արեան տառով գրուած քու կամբ բոցակէզ, Մենք լուռ, անձայն համակերպինք, կամբիդ, Հայր, Մինչ հայր մըն ես, չարիք խորհիլ չեմ կրնար:

ԱԿԻԼԻՆԵ

ՃՇՄԱՐԻՏ ԱԶԱՏՈՒԹԻՒՆ

Ճշմարտութիւն, Դիպեալ, Ազատութիւն

Յիսուս (Յովհ. Ը. 32)

Գ.

1. Այս դպրոցին ուսուցչապետն է. Յիսուս կատարեալ է ոչ միայն գիտութեան ու մէթոտի մէջ, այլ նաեւ իբր օրինակ ու մարմնացում ճշմարտութեան: Ուրիշ օրհնագիրներ ու կրօնի վարդապետ

ներ ճշմարտութեանց վրայ խօսեցան ու գրեցին: Իսկ Յիսուս վարդապետը՝ ճշմարտութիւնը ապրեցաւ ու կեանքով սորվեցուց: Իր կրօնքը խօսքի, գիրքի, գրի կրօնք չէր, այլ գէպքի ու կեանքի կրօնք: Բնաւ չի գրեց, քիչ բան խօսեցաւ: Վարդապետ, բայց ինքը Այստուծոյ Բանն էր: «Ես եմ ճշմարտութիւն և կեանք», ըսաւ Հին Պարսիկ թագաւորներ իրենց գահաժառանգ զաւակները կրթելու համար չորս ուսուցիչներ կը բերէին իրենց երկրին մէջէն, խելացի, արգարասէր, ժուժկալ և քաջ: Քրիստոսի աշակերտները բոլոր կաւարկելութիւնը ասոր վրայ գտան: Երբոր մեծն Աղեքսանդր ծնաւ, իր հայրը, Փիլիպպոս, ըսաւ, «Երանելի է այս մանուկը, զի Արիստոտէլի պէս ուսուցիչ մը պիտի աշակերտի»: Երանելի են բոլոր հաւատացեալները որոնք ճշմարտութեան մարմնացման պիտի աշակերտին:

Բ. Այս դպրոցի ընդունելութեան քննութիւնն է հասարակ, Յիսուսը Տէր և ուսուցիչ ընդունիլ, և յարատեւութիւն: «Եթէ իմ խօսքիս մէջ կենաք, աշակերտներս կ'ըլլաք», կ'ըսէ: Լոկ դպրոցի այցելութիւն մը, կամ տարիներ անցընելը չէ որ աշակերտ կ'ընէ, այլ ուսանիլ, հնազանդիլ օրէնքներուն:

Դ. Այս դպրոցին նպատակն է մարդը կատարելութեան տանիլ, մինչեւ Քրիստոսի չափին հասնելու (Եփես. Դ. 13), Հոգւոյն պտուղները մշակել (Գաղ. Դ. 22.) «որ կատարեալ և լման կենաք Աստուծոյ բոլոր կամքին մէջ» (Կոր. Դ. 12):

Ոմանք Աստուծոյ տունը չեն երթար, և եկեղեցւոյ անդամ ըլլալ չեն ուզեր, առարկելով թէ եկեղեցւոյ անդամները շատ մը թերութիւններ ունին, կատարեալ չեն: Այո, եկեղեցին դպրոց մըն է ուսանելու, ու ոչ թէ կատարեալներուն խումբը: Այս դպրոցին չրջանն է բոլոր կեանքը: Ածուխին աղամանդ ըլլալուն ժամանակ պէտք է. ոստրէի հեղուկին մարգարիտ ըլլալը ատենի կարօտէ: Նմանապէս Աստուծոյ չափին հասնելու համար ածում ու զարգացում պէտք է:

Դ. Դասագիրքն է Քրիստոս ինքը, որը կը սորվինք Աւետարանէ և Աստուծոյ բոլոր խօսքերէն, որ գէպքերով հաստատուած են: Այս դասերը կը սորվինք կամ կը գործնականացնենք մեր կենաց գէպքերով: Ինչպէս որ պատկերահան ըլլալու համար ընել ու չինել պէտք է, բժիշկ ըլլալու համար դիագնոստիկա և քիմիաբան ըլլալու համար քիմիական փորձարկելութիւններ պէտք են, նոյնպէս կեանքի գէպքերը Քրիստոսի դպրոցին փորձարկելութիւններն են: Ընելով և կատարելով է որ կրնանք զիտնալ ապաշխարութեան, թողութեան և հաշտութեան ուրախութիւնը:

«Թէ որ Որդին ձեզ ազատ ընէ, ճշմարտապէս ազատ պիտի ըլլաք»: Ով ազատութեան սիրահարներ և Կեցցէ՛ ազատութիւն ազազակող հայրենակիցներ, «Թէ որ Որդին ձեզ ազատ ընէ ճշմարտապէս ազատ պիտի ըլլաք»: Եթէ այն մարմնացեալ ճշմարտութեան գիտակցութեամբը ազատ չըլլաք, այն ատեն «ազատութիւնը՝ մարմնոյ ցանկութիւններու պատճառ» պիտի ըլլայ: Առանց ճշմարտութեան գիտութեան, «ազատութիւնը չարութեան ծածկոցի մը պէս» պիտի դործածուի, ինչպէս որ գիւղացիք ցուցուցին օրինակները: Առանց մարմնացեալ ճշմարտութեան՝ թող ազգեր ազատութիւն ազազակեն և ժողովրդներ անոր սիրահար ըլլան. ինչպէս որ Պետրոս առաքեալը կ'ըսէ, «Ազատութիւն կը խոստանան, և իրենք ապականութեան ծառաներ են» և պիտի ըլլան:

Փիլատէլֆիա՝ Անկախութեան սրահին մէջ «Լիպըրթի Պէլ» ըսուած զանգակ մը կայ: Ամերիկացիք զայն պաշտելու չափ կը յարգեն: 1776 Յուլի 4-րդին, Քոնկրէսին որոշման արդիւնքը լսելու համար սպասող հազարաւոր ժողովրդին, անկախութեան աւետիսը հնչեցուց: Այս ազատութեան լուրը համայն Մ. Նահանգները ուրախացուց: Այս զանգակին շինուած ատենը վրան սա բառերը քանդակուած էին. «Ազատութիւն հոչակէ բոլոր երկրին, համայն ազգաց»: Տասնհինգ երկար տարիներ անցան, բայց այս խօսքերը միայն ազատութեան յոյսը, ազատութեան մարգարէութիւնը և ազատութեան պատրաստութիւնն էին: 1776 Յուլիս 4-ին այս մարգարէութիւնը կատարուեցաւ, և յոյսը իրականացաւ: Այսպէս ալ Քրիստոնէին հոգւոյն վրայ ազատութիւն գրուած է: Այս մասամբ մը իրականութիւն, մասամբ մը մարգարէութիւն և յոյս է: Բայց բոլոր մեղքերէ փրկուած Քրիստոնէին համար մարգարէութիւնը կատարուած, յոյսը իրականացած է և Աստուծոյ որդւոց կատարեալ ազատութեամբը կ'ուրախանայ:

Ուստի քարոզենք ճշմարտութեան մարմնացումը, ճշմարիտ ազատարարը, Նազովրեցի Յիսուսը: Քանզի «Թէ որ Որդին ձեզ ազատ ընէ, ճշմարտապէս ազատ պիտի ըլլաք»:

Կ. ԱՏԱՆԱԼԵԱՆ

ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎ

ԲԻԻԹԱՆԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ներկայ տարւոյ Բիւթանական Միութեան տարեկան գումարումը տեղի ունեցաւ ի Կ. պոլիս, Պայպըլ Հառուի մատրան մէջ, Յունիս 15 Դ. 2. օրէն սկսեալ մինչեւ Յունիս 24 հինգշաբթի ինը օրուան մէջ ամէն օր նիստեր գումարուեցան, և

ներկայիւս դիւանին կողմանէ հրատարակութեան կը տրուին ժողովին ղլխաւոր արարքները:

Միութեան սահմանին մէջ գտնուող 9 եկեղեցիներ և 2 ճիւղ ժողովուրդներ իրենց պաշտօնեայ և նուիրակ ներկայացուցիչները զրկած էին: Ասոնք էին Կ.պոլսոյ, Լանկայի, Ռոտտոթոյի, Ատաբազարի, Նիկոմիդիոյ, Պարտիզակի, Զմիւռնիոյ, Ենիճէի, Պանարմայի եկեղեցիները և Էօտէմիշի ու Տարտանէլի ժողովուրդները: Ժողովին առաջին նիստին մէջ իբրեւ քուէատու անդամ արձանագրուեցան 26 պաշտօնեաներ և նուիրակներ: Վեր. Տր. Պօէն և բոլոր Պոլսեցնակ միախնարները պատուոյ անդամ հռչակուեցան: Լանկայի հովիւ Վեր. Դ. Տէմիրճեան ընտրուեցաւ նախագահ և քարտուղարութեան պաշտօնը յանձնուեցաւ Ատաբազարի հովիւ Վեր. Յ. Ա. Ծէճիզեանի:

Ամէն առաւօտ օրական նիստերը կը սկսէին ազօթաժողովով մը որ առ նուազն կէս ժամ կը տեւէր: Երբորդ օրուան ազօթաժողովը, որ տեւեց 1½ ժամ, ժողովին մասնաւոր որոշմամբ վերածուեցաւ Կիլիկիոյ նահատակաց համար յիշատակի պաշտամունքի մը և այդ առթիւ քուէարկուեցաւ սա որոշումը. ճիւղ. Միութեան ժողովը 1909 Յունիս 17ին Կիլիկիոյ նահատակաց համար կատարուած պաշտօնի մէջ կ'որդեգրէ հետեւեալ բանաձեւը.— Ժողովս դառն վիշտով կը խոնարհի Ամենակալ Հօր առջեւ այն ծանր հարուածին ներքեւ զոր կրեց Կիլիկիոյ Միութեան հետ բոլոր Հայ ազգը. իր արցունքները և աղօթքները կը խառնէ այն ամէնուն հետ որոնք նահատակներ տուին, և այն եկեղեցեաց և ժողովրդաց հետ որոնց պաշտօնեաները զոհուեցան իրենց սրբազան պարտականութեան կատարման միջոցին՝ այն հաստատ հաւատքով թէ Տէրը ինքն այս բոլոր բաները բարիի դործակից պիտի ընէ անոնց որ զԱյն կը սիրեն, և պիտի բարեհաճի մեր Կիլիկիոյ եղբայրները և մեզ խրատել ու մխիթարել մեր այս սուգի օրուան մէջը:»

Ժողովը ինքզինք կազմակերպելէ յետոյ իր առաջին արարքն ըրաւ իր վշտակցութիւնը յայտնել Միութեան վերջին գումարման նախագահ հանգուցեալ Վեր. Յ. Թաչճեանի մահուան համար հետեւեալ բանաձեւով. ճիւղ. — Միութեան 1909 տարւոյ ժողովը խորին ցաւով կը յիշէ կորուստը իր նախագահին որ Նախախնամութեան անհասանելի տնօրինութեամբ առնուեցաւ մեզմէ, և այսպէսով զրկուեցանք անոր ներկայութենէն ժողովին բացման ժամանակ: Վեր. Յ. Թաչճեան երկար տարիներ անխոնջ աշխատութեամբ և խոհե-

մութեամբ ծառայած է Բրիտանի եկեղեցիին՝ այլ, և այլ կարեւոր կեդրոններու մէջ և իր հեղահամբոյր բնաւորութեամբը շատերուն համակրութիւնը գրաւած: Ժողովս երախտագիտութեամբ կը յիշէ անոր ծառայութիւնները այս Միութեան իբր. անդամ և իբր նախագահ և անկեղծօրէն կը ցաւակցի անոնց հետ որոնք զրկուեցան անոր ներկայութենէն ժողովը կ'որոշէ սոյն վշտակցութեան հաւատարմը հաղորդել անոր այրիին և զաւակացը՝ աղօթելով որ մեր երկնաւոր Հայրը հաճի ինք մխիթարել և զօրացնել զանոնք:»

Ժողովը որոշեց արձանագրել իր ցաւակցութիւնը երկու ուրիշ պատուական անձերու մահուան համար այլ Ասոնց առաջինն էր Պատ. Յովար Արապեան, վաղամեռի երիտասարդ քարոզիչը, որ Միութեան վերջին գումարման մէջ ներկայ էր իբրեւ Պրուսայի եկեղեցիին պաշտօնեան: Եւ երկրորդն էր Յովհաննէս էֆ. Միւսսեան, որ Միութեան երկու ներկայացուցիչներէն մին էր Ազգապետարանի վարչական ժողովին մէջ, և երկար տարիներ մեր եկեղեցիներուն համար օգտակար դործունէութիւն ունեցած էր:

Ժողովը մեծ քերկրութեամբ տեղեկացաւ թէ Վեր. Գաւմէ Ապահատեան, որ Նիւ Եորքի Հայ Բարեկամաց Առաքելական Ակումբին կողմանէ կարգուած է ամբողջ Թուրքիոյ Աւետարանիչ վերջերս այցելած է Պարտիզակ, Նիկոմիդիա, Պիլէճիք և Ատաբազար, և թէ իր այցելութեան միջոցին այդ տեղերու մէջ ամէն օր աղօթքի և քարոզի ժողովներ տեղի ունեցած են և Աստուծոյ անհուն ողորմութեամբ իր աշխատութիւնները մեծապէս օրհնուած են և յիշեալ վայրերուն թէ՛ Աւետ. ժողովուրդներուն և թէ՛ Լուս. հասարակութեան մէջ հոգեւոր արթնութիւն տեղի ունեցած է և դժտութիւններ ու երկպառակութիւններ անհետացած են: Ժողովը որոշեց իր անկեղծ և սրտագին շնորհակալութիւնները յայտնել թէ՛ Նիւ Եորքի Բարեկամաց Առաք. Ակումբին և թէ՛ Վեր. Գ. Ապահատեանի՝ այս օրհնարքն այցելութիւններուն համար: Ժողովը որոշեց խնդրել Վեր. Գ. Ապահատեանէ որ, եթէ կարելի է, ժամանակ մը եւս մնայ մեր Միութեան սահմանին մէջ և այցելէ ուրիշ տեղերու Աւետ. եկեղեցիներն ալ:

Որոշուեցաւ որ վեց անդամներէ բաղկացեալ պատուիրակութեան մը միջոցով Միութեան ժողովին անկեղծ շնորհաւորութիւնները հաղորդուին Հայոց նորընտիր Պատրիարք Ամեն. Դուրեան Սրբազանի: Նորին Ամենապատուութիւն շատ սիրալիւր ընդունեցութիւն մը ըրաւ Ժողովին ներկայացուցիչներուն:

Որոշուեցաւ յանձնարարել Միութեան սահմանին մէջ գտնուող բոլոր եկեղեցիներուն և ժողովուրդներուն որ Նոյեմբեր ամսոյ երկրորդ կիրակի օրը մասնաւոր պնտկի միջոցաւ հանգսնակութիւն կատարեն, և հասցիքը զրկեն Միութեան գանձապետին որպէս զի անով հայթայթուին Գործ. Ժողովին զիւանական ծախքերը, և Գործ. Ժողովին և Գնայուն յանձնաժողովներուն անդամոց երթեւեկի ծախքերը:

Ժողովը պահ մը խորհրդակցութիւններ կատարեց Քիւրտիստանի Առաքելական գործին մասին, և նկատելով որ քառասուն տարի առաջ մեր երկրին Աւետ. եկեղեցիներուն նպաստներովը սկսուած և յառաջ տարուած այդ գործը ներկայիս մէջ քայքայեալ վիճակ մը ունի՝ նպաստներու նուազութեան պատճառով, որոշեց ջերմապէս յանձնարարել որ Միութեան սահմանին մէջ գտնուող եկեղեցիները և ժողովուրդները մինչեւ Յունի. 1, 1910 կիրակի օր մը մասնաւոր պնակի միջոցով հանգսնակութիւն կատարեն այդ նպատակին համար:

Միութեան ժողովը զգալով ներքին առաքելութեան գործին կարեւորութիւնը՝ պաշտօն յանձնեց երեք անդամներէ — Վեր. Գ. Տէմիրճեանէ, Վեր. Ա. Շմաւոնեանէ և Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեանէ, — բաղկացեալ յանձնաժողովի մը տարւոյն ընթացքին մէջ խնամով ուսումնասիրել իւրթ. Միութեան սահմանին մէջ գտնուող եկեղեցիներուն և ժողովուրդներուն վիճակը՝ թղթակցութեամբ և այցելութեամբ, և Միութեան յաջորդ գումարման ներկայացնել մեր եկեղեցիներուն ներկան բարելաւելու և ապագան ապահովելու և ներքին առաքելական գործը վարելու լաւագոյն մեթոտներու մասին ծրագիր մը: Այս յանձնաժողովը արտօնուած պիտի ըլլայ տարւոյն ընթացքին մէջ իսկ իր յարմար դատած եղանակներովը նպաստել մեր եկեղեցիներուն և ժողովուրդներուն զարգացման: Յանձնաժողովը իրաւունք պիտի ունենայ խնդրել Միութեան սահմանին մէջ գտնուող եկեղեցիներէն որ զրամական նպաստներով սատարեն իրեն:

Ազգապետարանի խնդրոյն նկատմամբ թէ՛ յատկապէս կաշմուած յանձնաժողովի մը նիստերուն մէջ և թէ՛ ժողովին սովորական մէկ նիստին մէջ երկար խորհրդակցութիւններ ըլլալէ վերջ, ժողովը որդեգրեց հետեւեալ բանաձեւը. «Նկատելով որ Վսեմ. Յակոբ էֆ. Պոյաճեան ազգապետական պաշտօնէն հրաժարած է, նկատելով որ Ազգապետարանի ներկայ վիճակին շարունակուիլը մեր համայնքին համար վնասակար է, նկատելով որ ներ-

կայ պարագաներուն մէջ Թուրքիոյ Բողոք. համայնքին ներկայացուցիչներուն մօտերս համադրւած մար նիստ գումարելը, և անոնց միջոցով կանոնադրութիւն մը պատրաստելով ազգապետ ընտրելը ամենամեծ դժուարութեան պիտի բաղդի և ամբողջ խնդրոյն վերջնական կարգադրութիւնը շատ պիտի յապաղի, ժողովը կ'որոշէ յանձնարարել որ Պոյաճեանի Բողոքականները անմիջապէս և համեմատաբար գործակցելով ընտրեն ազգապետ մը: Նորընտիր ազգապետէն կը սպասուի որ իսկոյն ձեռնարկէ կարգադրութիւններ ընելու Բողոքական համայնքին համար կանոնադրութիւն մը պատրաստելու: Միութիւնը պիտի ընտրէ ոչ-Պոյաճեանի անձերէ բաղկացեալ յանձնաժողով մը որուն պաշտօնը պիտի ըլլայ աջակցիլ Պոյաճեանի եղբայրներուն ազգապետի մը ընտրութեան գործին մէջ: Միութեան Գործ. Ժողովը արտօնուած պիտի ըլլայ ի գիմաց Միութեան ընտրել լիազօր ներկայացուցիչներ որոնց պաշտօնը պիտի ըլլայ կանոնադրութիւն մը պատրաստել՝ աշխատակցութեամբ անոնց, որոնք միւս Միութիւններէն պիտի գան այդ նպատակին համար:» Ազգապետի մը ընտրութեան գործին մէջ Պոլսոյ Բողոքականներուն աջակցելու պաշտօն ունեցող յանձնաժողովին անդամ անուանուեցան Տր. Սերովլէ էֆ. Գաւալճեան, Վեր. Կ. Ատանալեան, և Վեր. Գ. Ապլահատեան:

Որոշուեցաւ որ յառաջիկայ տարւան Գործ. Ժողովը բաղկանայ եօթը անդամներէ, որոնց 4ը պատկանին Պոլսոյ եկեղեցիներուն և 3ը Պոլսէն դուրս գտնուած եկեղեցիներու: Եւ ապա գաղտնի քուէարկութեամբ ընտրուեցան հետեւեալ 7 անձերը իբրեւ անդամ Գործ. Ժողովի. — Վեր. Գ. Տէմիրճեան՝ նախագահ, Վեր. Յ. Ա. Ճէճիգեան՝ քարտուղար, Վեր. Կ. Ատանալեան, Պատ. Արամ Թորոսեան, Վեր. Յ. Գ. Գրիգորեան, Վեր. Ա. Շմաւոնեան և Տիրան էֆ. Մարտիկեան: Միութեան գանձապետի պաշտօնը յանձնուեցաւ Տիրան էֆ. Մարտիկեանի:

Միութեան ժողովը իր երկու նիստերուն մէջ քանի մը ժամեր յատկացուց ժողովին մէջ ներկայացուած եկեղեցիներուն և ժողովուրդներուն տեղեկագիրներու ընթերցման: Ժողովականները մեծ հաճոյքով ունինդրեցին նաեւ երկու ճառերու, որոնց մին խօսուեցաւ Տր. Ս. Գալալճեան էֆ. և միւսը՝ Վեր. Տր. Կրինի կողմանէ: Առաջինը ընդհանուր տեսութիւն մը ըրաւ Բողոքականութեան անցեալին ու ներկային վրայ և երկրորդը, Տր. Կրին, խօսեցաւ բարձրագոյն քննադատու-

Թեան վրայ Յունիս 23 Դշ. օր ժամը 8½ին (Ը. Թ.) Բերայի Աւետ. Հայոց Ս. Երրորդութեան եկեղեցիին մէջ Միութեան տարեկան քարոզը խօսեցաւ Վեր. Գ. Ապլահատեան: Քարոզէն յետոյ Տէրունական Ընթրեաց խորհուրդ կատարուեցաւ: Յունիս 19 շաբաթ կէսօրէ վերջ ժողովին անդամները շատ հաճելի և շինիչ ընկերային հաւաքոյթի մը հրաւիրուած էին Վեր. Տր. Կրինի և իր աղնիւ Տիկնոջ կողմանէ ի Պէպէք իրենց բնակարանին մէջ: Տր. Կրինի հիւրերը մեծ հետաքրքրութեամբ այցելեցին այլեւայլ յարկաբաժինները այն պատմական մեծ շէնքին, որու մէկ մասին մէջ այդ օր կը հիւրընկալուէին և ուր ժամանակաւ հաստատուած էր բարեյիշատակ Տր. Համլինի ձեմարանը:

Ժողովին վերջին արարքը եղաւ անկեղծ և ջերմագին շնորհակալութիւններ յայտնել Պաւսեանակ բարեկամներուն պատուական հիւրասիրութիւններուն համար: Շնորհակալութիւն յայտնուեցան նաեւ Վեր. Տր. Պօէնի, որ հաճած էր այս անգամ ալ Պայպը Հառուսի մատուոյ ժողովին արամադրութեան ներքեւ դնել: Շնորհակալութեան քուէ տրուեցաւ նաեւ դիւանին անդամներուն և անցեալ տարուան Գործ. Ժողովին:

ՖԵՐՏԻՆԱՆՏ ԼԱՍՍԱԼ

Իր Կենսութիւնը

1852 թուականին երկու ընկերվարական շարժումներ, մին Ֆրանսայի և միւսը Անգլիոյ մէջ, վերջացած էին առանց կարեւոր հետեւանքի մը: Այդ թուականէն առկին ընկերվարականութեան ամէնէն նշանաւոր վարիչները Գերմանացիք և Ռուսք եղան:

Գերմանացի ընկերվարականները 1848ի և անկէ առջի տարիներու յեղափոխութեան մէջ թէեւ դեր մը խաղացին, սակայն վերջին շրջաններուն է որ անոնք էն կարեւոր տեղը կը գրաւեն ընկերվարական պատմութեան մէջ: Գերման ընկերվարութեան ամէնէն նշանաւոր առաջնորդներն եղած են Քարլ Մարքս, Ֆրիտցի Էնկելս, Լասալ և Ռօտպէրթուս: Ասոնցմէ Լասալ առաջինը եղաւ պատմութեան մէջ իւր հիմնադիր Գերման ընկերվարական ուսման վարական շարժման:

Ֆրեյդինանտ Լասալ ծնած էր Պրէսլաւ քաղաքին մէջ 1823 թուին: Միջազգային ընկերվարութեան գլուխը եղող Քարլ Մարքսի պէս ինքն ալ Հրէական ծագում ունէր: Իր հայրը, բարեկեցիկ վաճառական մը Պրէսլաւի մէջ, ուղեց Ֆէրտինանտին դործի ասպարէզը ընդգրկել տալ, և ասոր համար զանի Լայքցիկի առեւտրական վարժարանը

դրկեց. սակայն տղան այդ տեսակ կեանքի բնաւ հակում չունենալով ինքնագլուխ գնաց նախ Պրէսլաւի յետոյ Պերլինի համալսարանները: Իր ամէնէն սիրած դասերը լեզուագիտութիւնն ու փիլիսոփայութիւնն էին:

Հոննոսի երկրէն, ուր ժամանակի մը համար հաստատուած էր, ելաւ Բարիզ գնաց, և հոն ծանօթացաւ իր մեծ հայրենակցին՝ Հայնէի, որ մեծ հիացում ու համակրանք կը տածէր իրեն նկատմամբ: Թանձնարարական նամակի մը մէջ Հայնէ պապազ դործիչին ցայտուն նկարագիրը պատկերացուած է: Հայնէ իր բարեկամին՝ Լասալին՝ վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ ան շատ մը նշանակելի յոտկոթիւններով օժտեալ երիտասարդ մըն է, որուն մէջ ընդարձակ ծանօթութիւնը, արթնամտութիւնը, և արտայայտութեան շատ հարուստ տաղանդը խառնուած կը գտնուին, կորովի մը և գործնական աշխուժութեան մը հետ, որոնք իր հիացումը կը պատճառեն. բայց կ'աւելցնէ, իր կէս ծաղրական շեշտով, որ ան նոր դարագլխի հարազատ մէկ զաւակն է, առանց նոյն իսկ պարկեշտութեան և անձնուիրութեան ցոյցի, և որ ինքզինքը վեր պիտի բռնէ և դժօնու իրականութեանց աշխարհին մէջ: Պերլինի մէջ Լասալ սիրելի դարձաւ ամէնէն բարձր շրջանակներու: Նոյն իսկ ծերունին Հիւմպոլտթը դիւթեց, որ զինքը հրաշալի տղայ (Wunderkind) կը կոչէր:

Հոս էր նաեւ որ ան, մօտաւորապէս 1846ին, հանդիպեցաւ այն կնոջ, որուն հետ այնքան ուշադրաւ կերպով պիտի ընկերանար, այն է Հացֆէլտթի կոմսուհին, որ երկար տարիներ իր մօտանէն զատուած էր և որ իր զաւակաց սեփականութեան և պաշտպանութեան խնդրոց մասին ամուսնոյն հետ վէճի մէջ էր: Լասալ նշանակելի քաջութեամբ մը կոմսուհին դատը վրան առաւ, որուն չարաչար խաբուած ըլլալուն կը հաւատար. օրէնքը յատկապէս ուսուցնասիրեց, և խնդիրը երեսունըվեց դատարաններու առջեւ հանելէն վերջ դօրաւոր կերպով հալիւ մը ներկայացուց, որ երկու կողմերը համաձայնութեան բերաւ՝ մեծապէս նպաստաւոր իր պաշտպանեալին:

Դատը՝ որ ութ տարի տեւեց, ոչ նուազ դալթակղութիւն յառաջ բերաւ, մասնաւորապէս «Մնտուկի պատմութիւնը» (Cassettegeschichte): Այս սնտուկի խնդիրը ծագում առաւ այն փորձէն զոր ըրին կոմսուհին բարեկամները ձեռք բերելու համար այն արժէթուղթերը, որ տարեկան լաւ եկամուտ մը կը բերէին, և զորս կոմսը ձգած էր

իր սիրունիքին, Մէյէնտորֆի Պարոնուհուդն, ի վրայ կոմսուհիին և իր դաւակնւորուն: Լասալին թելադրութեամբ, իր բարեկամներէն երկուքը Բոլոնիոյ պանդոկներէն մէկուն մէջ Պարոնուհիին սենեակէն յաջողեցան տանիլ սնտուկ մը, որուն մէջ ըլլալ կը կարծուէր խնդրոյ առարկայ թուղթերը (որ սակայն իրականին մէջ կնոջ գոհարեղէնները կը պարունակէր): Ասոնք իբր գող հետապնդուեցան, և անոնցմէ մէկը վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ: Լասալ ինքն իսկ ամբաստանուեցաւ իբր բարոյապէս մեղսակից, բայց վերջէն ազատուեցաւ:

Կոմսուհիին հետ ունեցած մտերմական յարաբերութիւնները որոնք մինչեւ վերջ շարունակուեցան՝ ընականաբար չէին կրնար Գերման ընկերութեան մէջ Լասալին դիրքը բարեփոխել: Իրաւամբ թէ սխալմամբ, ժողովուրդը աննպաստ կարծիք մը կազմած էր անոր նկատմամբ, ինչպէս արեւելածախնդրի մը վրայ: Հոս պէտք է ըսիլ սակայն թէ ինքը կ'ուզէր ամէնէն ազնիւ նկատողութիւններով գործել: Կոմսուհիին անհատական ճակատագրին և վիշտին մէջ կը տեսնէր ժամանակին ընկերային թշուառութիւնը անդրադարձած, որուն դէմ բարոյական յեղափոխութիւն մըն էր իր պաշտպանութիւնը անոր դատին: Մինչդեռ խնդիրը քննութեան տակ էր, Լասալ իր հորմէն ստացած տարեթոշակէն մաս մը կոմսուհիին տուաւ. և յետոյ երբ դատը վաստակուեցաւ, ըստ պայմանագրութեան կնոջ հարստացած աղբիւրներէն ամէն տարի 600 ոսկիի թոշակ մը կ'ստանար, որով իր նիւթականը ապահոված էր մինչեւ իր կեսնքին վերջը:

1848ին Լասալ ինքն ալ միացաւ այն խումբին, որ կազմուած էր Բալլ Մարքսէ, Էնկելսէ, Յոյսլիքաթէ և ուրիշներէ, որոնք Հոնեստան երկրին մէջ կը ներկայացնէին յեղափոխութեան ընկերվարական և ծայրայեղ ռամկավարական կողմը, և որոնց օսկանն էր «New Rhenish Gazette»: Սակայն Լասալին գործունէութիւնը միայն տեղական և ստորադաս էր: Այնու հանգերձ վեց ամսուան բանտարկութեան դատապարտուեցաւ Տոսըլտորֆի մէջ կառավարութեան ընդդիմանալուն համար: Այս առթիւ Լասալ խօսեցաւ այն քաղաքական ճառերէն առաջինը, որ այնքան մեծ տպաւորութիւն մը գործեց ունկնդիրներուն վրայ: Այս ճառն առաջին կարեւոր յայտնութիւնն եղաւ իր ընկերվարական և քաղաքական ըմբռնումներուն: «Ես միշտ ուրախութեամբ պիտի խօստովանիմ», կ'ըսէր նա, «որ ներքին համոզմամբ ճշմարիտ կողմնակից մըն եմ ընկերվարական ռամկավար հանրապետութեան»:

Մինչեւ 1858 Լասալ շատ յաճախ Հոնեստան եր-

կիրներու մէջ կը կենար, հետապնդելով դատը իր բարեկամուհի կոմսուհիին. յետոյ աւարտեց իր Heracleitusի մասին գրած գործը, որ նոյն տարին հրատարակուեցաւ: Յետոյ Պերլինէն հեռացաւ 1848ի խառնակութեանց հետ իր կապակցութեան պատճառաւ: 1859 թուին ծպտեալ կրկին մայրաքաղաք վերադարձաւ սայլորդի կերպարանքով, և յետոյ Հոմպոլտթին և Թագաւորին միջնորդութեամբ արտօնուեցաւ հոն մնալ:

Նոյն տարին հրատարակեց նշանաւոր տետրակ մը «Իտալական պատերազմին և Բրուսիոյ դերին» վրայ, որուն մէջ կ'ըզուշահէր իր հայրենակիցները օգնութեան փութալ Աւստրիոյ, իր Ֆրանսայի հետ մղած պատերազմին մէջ, պատճառաբանելով թէ, եթէ Ֆրանսա Աւստրիան Իտալիայէն դուրս հանէր, կրնար Սալոնան իրեն միացնել, բայց չէր կրնար արգելել Վիքթոր Էմմանուէլի ձեռքով Իտալական միութեան վերահաստատութիւնը: Ֆրանսա Գերմանիոյ գործը կը կատարէր Աւստրիան տկարացնելով, միակ պատճառը Գերման անմիութեան և տկարացման: Բրուսիա պարտէր դաշնադրութիւն մը կնքել Ֆրանսայի հետ, վանելու համար Աւստրիան, և հետեւաբար Գերմանիոյ մէջ ինքզինքը դերակշիռ դարձնելու համար:

Հացֆելտթի դատի ընթացքին, Լասալ իրաւագիտութեան մասին բաւական ծանօթութիւն ստացաւ, որ իրեն մեծապէս նպաստեց իր նշանաւոր երկասիրութեանը մէջ, System of Acquired Rights, հրատարակուած 1861ին: Գիրքը մեծ մասամբ կիրարկում մըն է պատմական մեթոտին՝ օրինական զաղափարներու և հաստատութեանց. բայց նաեւ շատ մը վերացեալ զաղափարներ ալ կը պարուհակէ, որոնք իսկապէս պատմութիւնէն չեն առնուած: Իր հետազոտութեանց արդիւնքները բաւական յեղափոխական են. օրինական սահմանի մէջ անոնք նոյն իսկ աւելի կարեւոր են քան իր տնտեսագիտութեան, և քաղաքագիտութեան մէջ ընկերվարական գրութեանքները: Բայց կարեւոր բացառութեամբ մը անիկա ընաւ չիորձեց իր ընկերվարական գործունէութիւնը System of Acquired Rightsի վրայ հիմնել, որ պարզապէս հմտակից գործ մը մնաց:

ՅՈՎՀ. ՅԱՎՈՐԵԱՆ

ՀԱՅ ԿԵԱՆՔԸ

Օսմ. Երեսփ. Ժողովը իր առաջին նստաշրջանը անցնելով չաքաթ Կայսերական իրատեղով հանդիսաւորապէս փակեց: Վերակազմութեան մէջ գտնուող թուրքիոյ ինքնիշխանութեան ստիպուեցաւ իր աշխատութեան ժամանակամիջոցը երկարել, շատ մը կարեւոր օրինագիծեր պատրաստելու կամ՝ որ աւելի ուղիղ է ըսել՝ քննելու համար: Այս առաջին նստաշրջանի մէջ Օսմ. Երեսփ. Ժողովի գործունէութիւնը կարեւր է երկու մասի բաժնի: Առա-

ջին ամիսներու մէջ երեսփոխանները կ'ուզէին ազատամտութեամբ զիրար գերազանցել, բայց Մարտ 31էն քիչ առաջ և անկէ ետքը տրուած բոլոր օրինագիծերը շատ պահանջողական հոգով խորմազորուած են, և այնպիսի որոշումներ կը պարունակեն, որոնք մերձաւոր անցեալ խռովութեան թարմ տպաւորութեան տակ տրուած են: Դժբախտաբար մեր Երեսփ. Ժողովի անդամները, սակաւաթիւ յարգելի բացառութիւնները նկատի չառնելով, որեւէ կենսական հարց մը լրջօրէն չուսումնասիրեցին: Հիմալից ճառեր շատ քիչ անդամ հնչեցին Օսմ. Երեսփ. Ժողովի անձուկ սրահին մէջ: Ճալիտ պէյի ելեւմտական խնդիրներու մասին արտասանած հիմալից ճառը եղական մնաց իր տեսակին մէջ: Մէկ ձեռքի մատերու թիւին չափ պերճախօս ճարտասաններ հազիւ թէ ունեցանք, որոնց մէջ անշուշտ կարեւոր տեղ մը կը բռնէ Գրիգոր Զօհրապ:

Շատ նշանակալից է նաեւ այն պարագան որ այս նստաշրջանի մէջ ալ մեր երեսփոխանները չյաջողեցան քաղաքական կուսակցութիւններ կազմել, Հաղիւ թէ «Ահրար» կուսակցութիւն մը սաղմնային վիճակէն ելլելով կազմակերպութիւն մը կ'ուզէր առնել, բուն յարձակումներու ենթակայ եղաւ և իր վարիչներուն բռնած երկշտ և երկդիմի ընթացքին պատճառով չկրցաւ իր գոյութիւնը և իր գաղափարները զգացնել ժողովուրդին: Մինչեւ այժմ մեր Երեսփ. Ժողովին մէջ գոյութիւն ունեցող երկու գլխաւոր կուսակցութիւնները աւելի եպարքոսական թեկնածուներով զբաղեցան քան քաղաքական կարեւոր ծրագիրներով: Զանազան քաղաքական կուսակցութեանց յառաջ չգալը կը ցուցնէ թէ դեռ միջավայրը քաղաքական ազատ ըմբռնումներու համար աննպաստ է: Ընկերակցութեանց օրինագիծին մէջ ազգայնական կուսակցութեանց արգելուիլը ծանր հարուած է ազգայնական հարցին, որուն լուծումը անշուշտ ոստիկանական միջոցներով կարելի չէ ապահովել: Մեր երեսփոխանները անշուշտ իրենց օրէնսդրական գործունէութեան չափ օգտակար ծառայութիւն մը մատուցած կ'ըլլային երկրին, եթէ անոնցմէ իւրաքանչիւրը արձակուրդէն օգտուելով իր ընտրական շրջանակի յետին անկիւններու մէջ անդամ ջանար տարածել սահմանադրական հիմնական սկզբունքներու նշանակութիւնը:

Կեդրոնական կառավարութիւնը շատ մը խնդիրներու մէջ աւելի ազատամտութիւն և անկողմնակալութիւն ցուցուց քան թէ մեր երեսփոխաններէն շատեր, որոնք աւելի ազգայնական էին քան Օսմանցի: Խոնջ ըրին սակայն մեր Հայ երեսփոխանները, մասնաւորապէս Հայ ազգին ներկայացուցիչները Օսմ. Երեսփ. Ժողովին մէջ: Բնականաբար պէտք է միշտ նկատի առնենք որ

մենք ոչ թէ մեր երեսփոխաններու թիւով պիտի կրնանք ազդել երեսփոխանական Ժողովին վրայ, այլ անոնց փայլուն առանձնատկութիւններով: Այս անգամուան ընտրութիւնները թէ՛ ազգային և թէ՛ Օսմ. շրջանակներու մէջ կատարուեցան բացարձակապէս զօրեղ կուսակցական հոսանքի ազդեցութեան տակ և այս պատճառով շատ մը կարող անձեր չկրցան դժբախտաբար երկրին ներկայացուցիչներուն շարքերուն մէջ երեւիլ: Ամէնէն աւելի ուշագրաւ է այն պարագան որ Իսլամ հոգեւորականութիւնը շատ գերակշիռ թիւ մը կը կազմէ Երեսփ. Ժողովին մէջ, Հայ երեսփոխաններն ալ զրեթէ բացարձակապէս մեր կուսակցական հոսանքներու ազդեցութեամբ ընտրուեցան, անոր համար անոնցմէ շատերը այս առաջին նստաշրջանին մէջ ակնկալուած գործունէութիւնը ցոյց չտուին: Անոնցմէ շատերը այնքան կենսական կարեւորութիւն ունեցող համապետական և ազգային հարցերու մասին գոնէ զգացական ճառ մը անգամ չխօսեցան: Այս ընտրութիւնները կրնան մեզ ապագայի համար խրատ ըլլալ: Պապիկեան մը, որու չէինք հաւանք, շատ աւելի մեծ ծառայութիւն մատոյց Հայ ազգին և Օսմ. պետութեան՝ ճշմարտութիւնը խոստովանելով քան բոլոր միւս Հայ երեսփոխանները իրենց Կիլիկիոնեան պերճախօսութեամբ կամ Զաքարիական լուծութեամբ: Մեր իւրաքանչիւր երեսփոխանը պէտք է օժտուած ըլլայ բացառիկ մէկ կարողութեամբ Օսմ. Երեսփ. Ժողովի գանգուածին վրայ ազդելու համար:

Հայ երեսփոխանները, որոնց մեծամասնութիւնը «Ահրար»ներուն գաղափարակից էր, չկրցաւ արժանաւոր և կարեւոր տեղ մը գրաւել որեւէ կուսակցութեան մէջ, չկրցաւ իր տեսութիւններուն և համոզումներուն կարեւորութիւնը ընծայել տալ և շատ յեղեղուկ քաղաքական ուղղութիւն մը ունեցաւ, որ ցաւալիօրէն չեղտուեցաւ Բեամիլ փաշայի անկման և Մարտ 31ի խնդիրներուն առթիւ: Ատանայի անելի տոամին նկատմամբ իսկ, Հայ երեսփոխանները չկրցան այնպիսի անհերքելի փաստեր յառաջ բերել որ գոնէ իրենց բոլոր ընկերները կարենային համոզել թէ Հայերը այս դէպքին մէջ որեւէ մասնակցութիւն չեն ունեցած: Կառավարութիւնը այս խնդրին մէջ ալ կանխեց Երեսփ. Ժողովը Հայոց անմեղութիւնը հռչակելով, թէեւ Կիլիկիայէն եկած լուրերը այս պաշտօնական և շատ կարեւոր յայտարարութեան պարզ հետեւանքն եղող բազմաթիւ բանտարկեալ Հայերուն և նոյն իսկ կրօնաւորներուն ազատ արձակուիլը չձանուցին: Հայ երեսփոխաններէ քիչ մը աւելի գիտակից և երկուն գործունէութիւն մը կը պահանջենք յառաջիկայ նստաշրջանին մէջ:

Հ. ՄԱՐԿԵՆԵԱՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆ

ՃԼԶ. ՆԷՊ (Օգոս. 20). Ժողովը զբաղեցավ Ա. նատուրալի մէջ երկաթուղի շինելու խնդրով: Ամերիկեան ընկերութիւն մը կ'ուզէ 2,000 հզրմթ. երկաթուղի շինել Սըվազի, Տիարպէքերի, Պիթլիսի, Վանի, Եռամուրթալըզի, Մուսուլի, Քէրքիւքի և Սիւլէյմանիէի միջև՝ կառավարութենէն առանց երաշխաւորութիւն պահանջելու, պայմանով որ գծին երկու կողմը 20ակն հզրմթ. հեռաւորութեամբ տարածութեան վրայ գտնուած ու զտնուելու հանքերը շահագործել արտօնուի 99 տարի: Ընկերութիւնը յանձն կ'առնէ 15րդ տարիէն սկսեալ հանքերու օրինական տուրքը վճարել, երբ զուտ հասցիքը 12,500 Փրանք ըլլայ, և կը խոստանայ 16 ամիսէն աւարտել նախնական քննութիւնները և յատակաձեւերու պատրաստութիւնը: Հանրօգուտ գործերու նախարարութիւնը կ'ուզէր այս ընկերութեան հետ պայմանաւորուիլ: Ամերիկեան ուրիշ ընկերութիւն մը կ'առաջարկէ նոյն գիծը 45 հարմէթ աւելի լայն շինել՝ խոստանալով Եռամուրթալըզի առջև նաւահանգիստ մը շինել, գծին երկու կողմի հանքերուն զուտ հասցիքին հարիւրին 6ը շահագործման օրէն սկսեալ կառավարութեան վճարել և քննութիւնները և յատակաձեւերը 14 ամիսէն աւարտել: Դարձեալ, Փարիզեան ընկերութեան մը կողմէ Բերայէ հեռագրով նոյն արտօնութիւնը կը խնդրուէր և պայմաններուն չհրատարակուելուն դէմ բողոք կը բարձուէր: Երեսփ. Ժողովը հանրօգուտ գործերու յանձնաժողովը ըստ այս առաջարկները քննելէ ետեւ կը յանձնարարէր ձեռնհաս նախարարութիւնը արտօնել որ 99 տարուան պայմանագիր կնքէ այն ընկերութեան հետ, որ կը հաւանի դիւն քննութիւններուն համար կառավարութեան դրամական գրաւ մը տալ, քննութիւնները յարմար ժամանակին լմնցնել, յատակաձեւերը կառավարութեան յանձնել և յետոյ պայմանագիրը Խորհրդարանին վաւերացնել տալ: Հանրօգուտ գործերու նախարարը յայտարարեց թէ Օսմ. պետութիւնը 17,000 հզրմթ. երկաթուղիի պէտք ունի: Յարգ. յաջողած է Սոմա-Պանտրամայի և Տրամա-Դավալայի գիծերը յանձնառուներու տալ առանց երաշխաւորութեան դրամարի: Բայց 40 միլիոն ոսկինոց գործի մը դէմ երաշխաւորութիւն չպահանջող մէկը խնդր ըլլալու է: Հիւսէյին ձահիտ պէյ, որ ժամանակէ մը

ի վեր խուլ պայքար կը մղէ նախարարին դէմ, ընդհիմախօսեց՝ զգացնելով թէ զեղծում գործուած է վերոյիշեալ փոքր գիծերու գործին մէջ: Նախարարը պատշաճ պատասխանը տուաւ. «Հանրօգուտ գործերու նախարարութիւնը երկաթուղիներու խնդրէն չվախնար, սխալմունք կրնանք ունենալ, բայց զեղծում ամենեւին»: Դադարէ մը ետքը Եռամուրթալըզի վերադարձուած օրինագիծերի նկատ առնուեցան և առաջարկուած բարեփոխումներէն ոմանք ընդունուեցան, ոմանք մերժուեցան: Դարձեալ սկսաւ երկաթուղիի խնդրին վիճաբանութիւնը և առաջարկուեցաւ կառավարութեան առաջարկն ընդունիլ յանձնաժողովին բարեփոխումներով: Ելեւմտական նախարարը բացատրեց թէ մեծ դժուարութեամբ ձեռք բերուած են համաձայնութեան պայմանները, թէ ընկերութիւնը կը հաւանի 8 տարիէն աւարտել գիծը՝ կառավարութեան ուզած տեղերէն անցնելով դայն, և 99 տարի պիտի շահագործէ այն հանքերը միայն զորոնք կը գտնէ մինչեւ 20 տարի յետոյ, այնուհետեւ գտնուածները կառավարութեան կը պատկանին: Անշուշտ անպատեհութիւններ կան, բայց առաւելութիւնները աւելի քան կը հակակշռեն դանոնք: Վերջապէս քուէի դրուեցաւ կառավարական ծրագիրը և ընդունուեցաւ: Յետոյ նոյնութեամբ ընդունուեցաւ նաեւ Հոտէյտա-Սանաայի երկաթուղիին օրինագիծը: Ապա կարգացուեցաւ Եռուսէֆ Քէմալ պէյի մէկ գիրը, որով կը յայտնէր թէ յատուկ յանձնաժողովին յանձնած է Ատանայի իր քննութիւններուն տեղեկագիրը և յարակից թուղթերը, և կը խնդրէ որ որոշում մը տրուի թէ իր պաշտօնը լրացաւ: Դոհուութեամբ ընդունուեցաւ այս առաջարկը և փակուեցաւ նիստը:

ՃԼԶ. ՆԷՊ (Օգոս. 21). Ատեանը բացուեցաւ Ժամը 3ին: Օրակարգին էր Բումէլիի Յոյն և Պուլկար եկեղեցիներու օրինագիծը, որու երեք յօդուածները քննուած են արդէն, և կ'ուզուէր մնացեալ ութ ինը յօդուածներն ալ քննել: Մեծամասնութիւն չգոյացաւ սակայն, վասն զի երեսփոխաններէ շատեր մեկնած էին և Յոյն երեսփոխաններ ղիտմամբ բացակայեցան: Վերջապէս քանի մը ղիտողութիւններու փոխանակումէ ետեւ օրինագծին քննութիւնը թողուեցաւ յաջորդ նստաշրջանին և երեսփոխանները ջրուեցան: Ժամը 9.45ին վերստին հաւաքուեցան Ժողովարարը: Ներկայ էին նաեւ նախարարները: Նստաշրջանին փակման սովորով նախ Ահմէտ Բիզա պէյ կարգաց պերճահիւս ճառ մը, որով Ժողովին ութամսեայ գործունէութեան համարատուութիւնն ըրաւ: Եւ չնորհալի ոճով

ներողութիւն խնդրելով իր ակամայ թերութիւնն ներուն համար՝ հրաժեշտ տուաւ իր ընկերներուն, Մուսթաֆա Ասըմ պէյ (Կ. պոլիս) ժողովին կողմէ յանպատրաստից պատասխանեց և փոխադարձաբար նախադահէն ներում խնդրեց իր և ընկերակիցներուն թերութիւններուն համար։ Ապա Վարչապետը կարգաց ճառ մը, որով 1293 (1876) Յնս. 7ին վերջացող քառամսեայ շրջանը բաղդատեց այժմու ութամսեայ նստաշրջանին հետ, և ըսաւ թէ առաջին մէջ 18 դործ միայն աւարտեցաւ, մինչ երկրորդին մէջ հակառակ խոշոր դժուարութիւններով կարելի եղաւ 56 կարեւոր օրէնք հաստատել, որոնց գործադրութեան համար ամէն ճիգ պիտի թափէ գործադիր իշխանութիւնը, եւ չնորհակալութիւն յայտնելէ ետեւ աջակցութեան համար զոր դահլիճը վայելց օրէնսդիր իշխանութեանէն՝ կարգաց փակման Կայս. սա ճառը. «Օսմ. Ընդհանուր ժողովի Ա նստաշրջանը, որ մինչեւ 1325 Օգոս. 8/21 երկարաձգուած էր, աւարտած ըլլալով, Սահմանադրութեան օրէնքին 43րդ յօդուածին համաձայն հրամայեցի որ Աստուծոյ օգնութեամբ Նոյի սկիզբը գումարուելու համար այսօր ժողովը իր խորհրդակցութիւններուն վերջ տայ և փակուի։ Վարչապետը պաշտօն ունի մեր այս հրամանը Ընդհ. ժողովին մէջ կարգալու և մեր գոհունակութիւնը ժողովականներուն յայտնելու իրենց հայրենասիրական լուրջ աշխատութիւններուն համար»։

ՄՈՒՀԱՄՄԵՏ ԲԵՏԱՏ

Յ Շապան 1327

Վարչապետ ՀԻՍՄԵՏԻ ՀԻՄԻ

Երեսփոխանները յոանկայս ունկնդրեցին և, երբ վերջացաւ, խանդավառութեամբ ծափահարեցին և զիրար շնորհաւորելով մեկնեցան։ Միեւնոյն արարողութիւնը կատարուեցաւ նաեւ Ծերակոյտին մէջ, ուր Ներքին գործերու նախարարը կարգաց Վարչապետին ճառը և Կայս. ճառը, և Ծերակոյտի նախագահ՝ Սայիտ փաշա պատասխանելով շնորհաւորեց Ն. Կ. Վեհափառութիւնը՝ կատարուած բարենորոգումներուն համար և գործադիր իշխանութեան շնորհակալութիւն յայտնեց օրէնսդիր իշխանութեան ջանքերը գնահատելուն համար։

Մայրաքաղաք. Կիրակի նախարարներու խորհուրդը ի նկատ առաւ Յունաստանի երկրորդ պատասխանը և գոհացուցիչ գտաւ զայն։ Գալով պաշտպան տէրութիւններու հաւաքական ծանուցադրին, որ անցեալ չաթու տրուեցաւ Օսմ. կառավարութեան, չորեքշաբթի որոշուեցաւ պատասխանել և Յունաստանի հետ ծանուցադիրներ փոխանակելու կարեւոր պատճառները բացատրելով եղբակացնել

թէ, եթէ Յունաստան գործադրէ իր տուած ապահովութիւնները, բնականապէս պէտք չմնար այլեւս անոր ունէ դիտողութիւն ընելու։ Այս պատասխանը որոշուեցաւ հինգշաբթի հաղորդել մեծ տէրութիւններու ղեսպաններուն։ — Կը հերքուի սա զրոյցը թէ Կայսրը, Վարչապետէն խմանալով որ հանրային կարծիքը Յունաստանի դէմ պատերազմ կ'ուղէ, ըսած է թէ ինք թոյլ պիտի չտայ, այլ Կայս. հրամանով մը պիտի բացատրէ ժողովրդին թէ մեծ տէրութիւնները պիտի պաշտպանեն Օսմ. շահերը։ — Պաշտօնարաններու վերաքննութիւնը լրջօրէն սկսած է։ 63 տարեկանէ վեր պաշտօնեաներ առ հասարակ հանգստեան կը կոչուին, անկարեւորները և անկարները կը հանուին, իսկ զինուորականներէ շատերու աստիճանները կ'իջուցուին։ Պատերազմական նախարար Սալի փաշա գնդապետ եղաւ, նմանապէս Ա. զօրաբաժնի հրամանատար Մահմուտ Մուխթար փաշա, որ Իգմիրի կուսակալ անուանուած է։ Սալայն Յէթվա էմինի Նուրի էֆ., որու հրաժարումը պարտաւորիչ պիտի ըլլար նոր օրէնքով, իր պաշտօնը պիտի շարունակէ նախարարներու խորհրդին որոշումով։ — Սոֆիայէ կը ծանուցուի թէ Յէրտինանտ թագաւորը Եւրոպայէ վերադարձին Կ. պոլիս պիտի այցելէ Ռուս Զարին այցելութեան միջոցին կամ անկէ քիչ առաջ։ Եթէ բանակցութիւնները նպաստաւոր ելք ունենան, երկու Զարերը Պոլիս պիտի գտնուին միեւնոյն ժամանակ։ — Զորեքշաբթի Վէզիր Խանի դրան առջեւ կախաղան հանուեցան Թահ և Սէյիտ Մէհմետ անուն երկու չարագործներ, որոնք Թուրք մը սպաննած էին գողութեան նպատակով։ — Կայսեր ի Պրուսա ուղեւորութեան թուական որոշուած է Շապան 16 (Սեպ. 1) չորեքշաբթի օրը։ Ն. Կ. Վեհափառութեան պիտի ուղեկցին Գահաժառանգը և միւս իշխանները և պալատական պաշտօնականներ, Պալատական կառքը և սեղանի սպաները այսօր կը զրկուին հոն։ Գաղաքին մէջ մեծ պատրաստութիւններ տեսնուած են այս յիշատակելի այցելութեան համար։ Այս առիթով Կայսեր համար 19 տրամ ծանրութեամբ ռսկի մետաղ մը, իսկ իշխաններուն և միւս հետեւորդներուն համար 500 արծաթեայ մետաղներ կը պատրաստուին փողերանոցին մէջ։ Մետաղներուն մէկ կողմը կը տեսնուի Պրուսայի մզկիթը, միւս կողմը թթենիի տերեւներու մէջ Պրուսայի ցուցահանդէսը ըստուրը։ — Զրադանի պալատան, որ իրեւ խորհրդարան պիտի գործածուի յաջորդ նստաշրջանին, բանալիները յանձնուեցան, որպէս զի առժամայն նորոգութիւններ կատարուին։ — Գարբիէ էֆ. Նորա-

տունիկեան Թանգի դէմ իր դատին մէջ փաստաբան կարգեց Գրիգոր Զօհրապ էֆէն և ուրիշ մը Դատը հիմնուած է մամուլոյ նոր օրէնքին 12, 28, 29 և 30 յօդուածներուն ու 11րդին առաջին մասին վրայ և կը պահանջուի 1,000 ոսկի տուգանք ի նպաստ Օսմ. նաւատորմին : — Մահմուտ Շէվքէթ փաշա հրաւիրուեցաւ ներկայ ըլլալ Գերմանիոյ աշխարհի ռազմափորձերուն , որոնց մէջ ղեկավար օգնական լիկի փորձեր ալ պիտի կատարուին : — Պաշտօնապէս կը հերքուի Մով. Կէմալը փաշայի հրաժարումը : — Յոյն Պատրիարքարանը Բ. Դրան մատոյց Յոյն ազգին գանգատները պարզող թագրերը : — Իւսկիւտարի կառավարիչը որոշեց այսուհետեւ պահապանները և ոստիկանները պատասխանատու ըլլան թաղին մէջ կատարուած գողութիւններուն : — Պետական Արտիքի նախագահ ընտրուեցաւ Դատական նախարար Նէճմէտտին էֆ. : — Ատանայի վաճառականներուն յատուկ օրինադիրը և Անատոլիոյ երկաթուղիները շինել յանձն առնող Ամերիկեան ընկերութեան հետ պայմանաւորուելու օրինադիրը Կայս. հրամանով վաւերացուեցան : — Ֆիլիպէի Կիւնէթ թերթին Թուրքիա մուտքը արգելուեցաւ : — Քամիւրուլէնք փաշա , որ 27 տարի է ի վեր Օսմ. ծառայութեան մէջ էր , Գերմանիա վերադառնալու համար հրաժարեցաւ :

Նահանգներ. Զորս սէրութեանց Հանսայի հիւպատոսները պահանջեր են օրինակելի պատժի մը ենթարկել Քանտայի մէջ բռնի Հելլէն զօրջ պարզող Կրեաացի զինուորները : — Ռոտտսթոյի կառավարիչ կարգուեցաւ Քէրիէի գայմազամ Հասան էֆ. : — Միտլիլիի գայմազամ անուանուեցաւ բանաստեղծ Ֆայիզ Ալի պէյ : — Պաղչէի Իտարէի ժողովին անդամ Սընքի աղան պաշտօնանկ ընելու հրաման տրուած է , վասն զի անոր ընակարանին մէջ կողոպտուած ապրանք գտնուեր է : — Ճէմալ պէյ , Ատանայի փոխ կուսակալը , բանախօսած է տեղւոյն Իսլամ երեւելիներու ներկայութեան , Օսմ. Քոմիթէի ճիւղին մէջ , Ներկայ գտնուողները խոստացեր են տառապէս հնազանդիլ կառավարութեան հրամաններուն , Հայ մը առաջարկած է իր ծախքով հաստատել որբանոց մը , որու օժանդակել խոստացած են Թուրքերն ալ , լալագին երգում ընելով , Երկու յանձնախումբեր կազմուած են , որոնցմէ մէկը պիտի ղեկավարէ որբանոցին շինութեամբ , և միւսը՝ անգործներու գործ գտնելով : Ելեւմտական նախարարը միջազգային յանձնաժողովի ղեմուկներուն և Ատանայի փոխ կուսակալ Ճէմալ պէյի խնդրանքին վրայ 100,000 ոսկի ղրկեց Ատանա անակներու շինութեան համար : 100,000 ոսկի ալ այրած ու

յիւստուած աղօթատեղիներու շինութեան համար յանձնաժողովին արամադրութեան տակ կը ղրտնուի : — Տէրէ Պալլի աշիւթիլն պետը և իր մարգիւր Ներքին գործոց նախարարութեան ընդարձակ հեռագրով մը հպատակութիւն յայտներ են : — Չմէլաճազի գայմազամ Զիյա պէյ : — Իզմիրի Իլլիհալ լրագիրը կը գրէ թէ Սադըզ աքսորուած բռնապետական երեւելիները միշտ դժուրութիւն կը յարուցանեն տեղացիներուն մէջ և անգործութիւնը կը խանդարեն և իրենց փախուստը ղիւրացներ կը ջանան Կ'առաջարկէ զանոնք փոխադրել Գուշ Ատայի դիմաց Ասթրոփալիա կղզին , ուր 20—25 հոգի բաւական են պահպանելու բռնապետութեան այդ ղլխաւորները , թուով 70—80 : — Եէմէնի կուսակալը Բ. Դրան հեռագրած է թէ Սապակալ Շէյխ Մէհմէտ բազմաթիւ կուսակիցներ հաւաքած է և կը պատրաստուի զէնքով ղիմադրել իշխանութեան : — Դ. Զօրաբանակին հրամայուեցաւ Եէմէն և Ալպանիա զօրք ղրկել : — Սէրֆիլէի երեսփոխան Պոշօ էֆ. առողջական պատճառաւ հրաժարեցաւ երեսփոխանութենէ : — Պիղայի կառավարիչը կը հեռագրէ Ներքին գործերու նախարարութեան թէ աւաղակները հալածող ջոկատներէն մէկը Այվալըզի շուրջ անտառակի մը մէջ յանկարծակիի բերած է Զիհնի էֆ. անուանգող աւաղակները , որոնց չորսը կը քնանային և մէկը պահակ կը սպասէր : Աւաղակները վերաւորուած ձերբակալուեր են : — Ներքին գործերու նախարար Թալաթ պէյ ըսած է թէ Եէմէնի մէջ դժուարութիւններ ունինք , բայց ամէն միջոց ձեռք առած ենք , Երկու մարտանաւ ղրկեցինք Հոտէյտա և երկու Պասրա , նաեւ 12 վաշտ զօրք : Այսքան ոյժը բաւական է : Ալպանիոյ մէջ ալ յուզում կը տիրէ , վասն զի Ալպանիացիները չեն ուզած կրթական տուրք վճարել : — Օգոս. 21ի իրիկունը հրդեհ ծագեր է Էտիրնէի մէջ և հոյ ճարակ եղեր են աւելի քան 70 խանութ և 1 տուն : — Պաղտատէ կը ծանուցուի թէ գնումներ ընելու համար 6,000 ուղտերով կարաւան մը Մէճտէ Նէճֆի Էլչիէֆ ժամանեց : — Սէլանիկէ կը հեռագրուի թէ վերջերս Ապտ իւլ Համիտի ընթացքը կասկածելի նկատուելով հակողութիւնը կրկնապատկուած է , և պարտէզին մեծ ծառերը կտրուած են և չըջապատը 5 մեթր եւս պիտի բարձրացուի : — Հէպիպչէլոյէ կը ղրուի թէ անցեալ ուրբաթ Պուլկարեւթուրք սահմանադիրին վրայ Թուրք զինուորները Պուլկար պահակ զօրքերուն վրայ յարձակած և բաւական երկար ատեն կռուած են , երկու կողմերն ալ օգնութիւն ստանալով : Թուրք զօրքերէն ոմանք մեռած են :

Հայ Ժող. Պատրիարք Հայրը չարաթ Վասիոր գնաց և այցելութիւն տուաւ մեծ տէրութիւններու գեապաններուն : Երկուշաբթի փոխադարձ այցելութիւն ընդունեցաւ Պատրիարքարանի մէջ : Նախ Իտալական գեապան Էմիլէրիալ մարքիզը եկաւ գեապանատան առաջին թարգման Մ. Քանձիայի հետ և արժանավայել պատիւներով ընդունուելով չնորհաւորեց Պատրիարք Հօր պաշտօնը : Պատրիարքը եւս չնորհակալութիւն յայտնեց և փոխադարձաբար չնորհաւորեց գեապանին պաշտօնը : Յետոյ եկաւ Անգլիական գեապան Սըր Լոթթըր գեապանատան առաջին թարգման Մր. Յորից Մորիսի հետ : Խօսակցութեան նիւթ եղաւ Կիլիկիոյ աղէտեալներուն վիճակը : Դեպքանը ըսաւ թէ շատ համակիր է տնակներուն չինութեան գործին և թէ ինք ալ պիտի ջանայ սատարել այդ ձեռնարկին շուտափոյթ գլուխ ելլելուն : Մեկնեցաւ 20 վայրկեանէն : Յետոյ եկաւ Ռուս գեապան Մ. Զարիքով ընկերակցութեամբ Ա. Թարգմանին , և քառորդ ժամ տեսակցեցաւ Պատրիարք Հօր հետ : Դեպքանը Կիլիկիոյ վիճակին վրայ հարցումներ ըրաւ , և Պատրիարքը տեղեկութիւններ տուաւ : Ժամը 9ին եկաւ Հանրօգուտ գործերու նախարար Դաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան , և դահլիճին մէջ չնորհաւորեց Պատրիարք Հօր պաշտօնը : Պատրիարք Հայրը եւս չնորհաւորեց նախարարը լրագրական յարձակումներուն վրայ տարած յազմանակին համար : — Պատրիարքարանէ չըջարեալանով մը հրահանգ տրուեցաւ զաւառները , որ ուէ հիւանդ չըրկուի Կ. պոլիս, վասն զի զանոնք պատրասարելու ո՛չ տեղ կայ , ո՛չ միջոց : — Երկուշաբթի Տէնէք Մատենի աղգայրաններէն երեք հոգի 70 ոսկի յանձնեցին Պատրիարք Հօր Ատանայի կարօտեալներուն համար : — Մարտիկոյ հոգեւոր հովիւ կարգուեցաւ Տ. Եղիշէ քննչ. Գալչինեան : — Ատանայի Առաջնորդ Տ. Մուշեղ եպսկ. Եգիպտոսէ Կիպրոս անցեր է՝ հոն դաղթող աղէտեալներուն այցելելու և զանոնք մխիթարելու համար : — Ռուսաթոյի եկեղեցիէն մօտեքս գողցուած արծաթեայ անօթներէն մաս մը երեւան հանուած և Առաջնորդարան յանձնուած են : Գողցրը ձերբակալուած եւ անոնց երեքը 10, երկուքը 4 և մէկը 3 տարուան տաժանակիր աշխատութեան դատապարտուած են : — Ատանայէ հեռագրուած է Ալաբաքի թէ Ասլանեան անուն անձը պատերազմական ատեսանին զբաւորապէս յայտնած է թէ Զաքարիա Պղտիկեանի , Զալիեանի և ուրիշ անմեղ անձերու մասին իր տուած վկայութիւնները ճշշուած և սպառնալիքի ներքով տրուած են , ուստի պէտք է անվաւեր համարիլ զանոնք : — Տր. Ս. Թէրզեան , իբրեւ Ատանայի Նահանգային Ժողովոյ անդամ , երկուշաբթի Կիլիկիոյ գործերուն և Հայ բանտարկեալներու մասին զիմուժ ըրաւ Ներքին Գործերու

նախարարին , որ հաւաստեց թէ ամէն բան ընդ հուպ պիտի լուծուի գոհացուցիչ կերպով և թէ մինչեւ մէկ ամիս պիտի արձակուին բանտարկեալները : — Խորհրդարանին մէջ Պապիկեան էֆ. ի որբերուն թոշակ յատկացնելու առաջարկ մը կար , որ չարաթ օր պիտի կարգացուէր , բայց որովհետեւ երեսփոխաններու մեծամասնութիւն չկար , խորհրդակցութեան առարկայ չեղաւ : Ասոր վրայ Հայ երեսփոխանները քանի մը անգամ զիմուժ ըրին նախագահ Ամէտ Ռիզա պէյի , որ խոստացաւ Երեւմտական նախարարին յանձնարարել 500 դահ. ամսաթոշակ յատկացնել Պապիկեան էֆ. ի որբերուն , յետոյ Ժողովին վաւերացնել տալու պայմանաւ : — Պապիկեան էֆ. ի եղբայրը Յովհ. էֆ. Պապիկեան Քաղաք. Ժողովին ներկայացուց հանգուցեալին երեք դեռատի որբերը և Աղգ. Վարչութեան հոգածութիւնը խնդրեց անոնց մասին : Ժողովը ըսաւ թէ Աղգ. Կեդր. Վարչութիւնը արդէն ստանձնած է Պապիկեան էֆ. ի որբերուն պաշտպանութեան և դատարարակութեան հոգը : Յանձնարարեց սպասել այս մասին տնօրինելի վերջնական կարգադրութեանց : — Ատանայի Առաջնորդ Տ. Մուշեղ եպսկ. , Հայ Աւետ. Ժողովրդին կողմէ յատկապէս քարոզելու հրաւիրուելով , Օգոս. 15ին սրտաշարժ քարոզ մը խօսած է Աղեքսանդրիոյ Ամերիկեան եկեղեցիին մէջ Մատ. Ե. 6 համարին վրայ : Ներկայ գտնուած են Հայ Ժողովրդէն խուռն բաղմութիւն , Հայ քահանաներ և Ամերիկեան միաբնակներ : — Երեւմտական նախարարութիւնը Կիլիկիոյ կարօտեալներուն համար ամսոյս 18ին 200,000 դահ. Հալէպ և 500,000 դահ. Ատանա զրկած է : — Տէօրթ Եօլի մէջ խստութիւնները և բանտարկութիւնները աւելցած են : — Ատանայի մէջ կախապէս հանուած Գասապօղլու երեք եղբայրներուն մայրը անցեալ ուրբաթ Սէլամըզի արարողութեան միջոցին Սուլթանին ներկայացուց աղերսազիր մը , որով իր կախուած զաւակներուն անմեղութիւնը կը հաստատէ և անոնց նկատմամբ տրուած վճոխ յետս կոչումը և իրենց վիճակին դարման կը խնդրէ : Դատական ճամբով ալ պիտի աշխատի աղացուցանել իր երեք զաւակներուն անմեղութիւնը : — Տ. Մուշեղ եպսկ. Պոսթընի (Ամերիկա) եկեղեցիին հոգաբարձութեան կողմէ միաձայնութեամբ քարոզիչ ընտրուած է Ինք հաւանութիւն յայտնած է և կը փափաքի որ Աղգ. Վարչութիւնն ալ վաւերացնէ այս ընտրութիւնը :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏԵՐԱՆԻ Ա. ՏԱՅՈՐ ՉՈՅԱՅՈՅ

Ֆինանսերը կողմը , Ամերիկեան Բան

ՀԱՅՈՐ ԿԲ.
թիւ 35

ԼՐԱԲԱԺՆԻ ՅԱՒԵԼՈՒԱԾ

1909
Օգոս. 30

ՕՍՄ. ԽՈՐՀՐԳԱՐԱՆ

Ահիւս Բիլա պէյի հաւաքին նստաշրջանին գլխի մէջ ելաւ «Յարգելի ընկերներս, Օսմ. Երեսփ. Ժողովին Ա. նստաշրջանն այսօր կը վերջանայ կը փափաքիմ ձեզ յայտնել Ժողովին ութ ամսուան աշխատութեանց պատմութիւնը: Մեր գլխաւոր փափաքն էր նստաշրջանի չորս ամսուան պաշտօնական տեւողութեան միջոցին աւարտել ազգին կողմէ մեզ յանձնուած օրէնսդրական պարտականութիւնը, բայց կառավարութեան կողմէ Ժողովին բերուելիք օրինադներն և մանաւանդ ելեւ-մտացոյցն յապաղելով, նստաշրջանին առաջին ամիսներն ապարդիւն անցան: Երբ օրինադներն հետզհետէ Ժողովին բերուելով՝ աշխատութիւններն եռանդով ու ջանադրութեամբ կը շարունակուէին, յանկարծ մեր դէմ ցցուեցաւ բռնակալութեան մէկ ուրուականը՝ «Շէրիաթ կ'ուզենք» կեղծաւորական դիմակին ներքեւ ծածկուած չարամիւսներ, Սահ-մանարութեան պաշտպան եղող զօրաց մէկ մասը խաբելով, ուզեցին թէ՛ Շէրիաթն և թէ՛ ազգային գերիշխանութիւնը փողոց նետել և ռանակոխ ընել: Այնչափ ջանքերու և զոհողութեանց չնորհիւ ձեռք բերուած ազատութիւնն իրենց տղեղ նպատակներուն ծառայեցնել ուզելով վեհանձնութեան փոխան ապերախտութիւն ըրին: Իրաւունքի և արդարութեան պաշտպան և ազգային հայրենասիրութիւնն անձնաւորող Օսմ. բանակն և հայրենասիրական զգացումներէ դրդեալ Օսմ. բանակին միացող Օսմանցի հերոսները գործով ցոյց տուին հանուր աշխարհի թէ բռնակալութեան և անձնական քիւսակնորութեան յարած քանի մը վատերու խօսքովն ազգին ընդհանուր կամքը չէր կրնար ջնջուել, բարձր զգացումները չէն կըրնար պարտուել ստորին տենջանքներէ: Իրաւունքն իր տեղը գտաւ:

Ազգ. Ընդհանուր Ժողովն ազգին քաղաքական իրաւունքները պաշտպանելու համար Այ-Սթէֆանո քաղաքացու և բռնակալութեան արձանը հիմէն կործանելու հաստատ մտադրութեամբ իր Ժողովատեղին վերադարձաւ, իր այս մտադրութիւնը յաջողեցաւ ձեռք բերել կործամութեամբ և չափաւորութեամբ: Երեսփ. Ժողովին գլխաւոր աշխատութիւնները ճշմարիտ յեղաշրջումի այս թուականէն յետոյ կատարուեցան, և այնուհետեւ է որ վիճարանութեան դրուելով քուէ-

արկուեցան այն օրէնքները, որոնք պիտի ամրապնդէին ազգին գերիշխանութիւնն ու իրաւունքները, և պիտի վերանորոգէին կառավարութեան փտած, ժանգոտած անիւն ու կաղմածը: Մեր հետեւեալ աշխատութեանց վրայ ակնարկ մը ձգել պիտի յանձնարարեմ անոնց, որոնք կ'ըսեն թէ երեսփոխանները չաշխատեցան և Ժողովին այս տարուան նստաշրջանն ամուլ անցաւ: Կառավարութիւնը Ժողովին ներկայացուց 73 օրինագիծ, որոնցմէ 53ը վիճարանութեան ենթարկուելով քուէարկուեցան և 20ը յանձնաժողովներուն մէջ կը քննուէին տակաւին: Յարգող երեսփոխանք 668 թաղրի տուին, որոնցմէ 158ը Ժողովին կողմէ ընդունուելէ և յանձնաժողովներուն կողմէ քննուելէ յետոյ պատկանեալ նախարարութեանց հաղորդուեցան, 348ը մերժուեցան և 152ը յանձնաժողովներուն մէջ կը քննուէին Ժողովին մատուցուեցան նաեւ 10,000 խնդրագիրներ և այլ առաջարկներ, որոնցմէ 2,400ին նկատմամբ հարկ եղածն ի դորձ դրուեցաւ, 5,000ը պատկանեալ իշխանութեան գիմուս եղած չըլլալուն համար մերժուեցաւ և մնացածն ալ յառաջիկայ նստաշրջանին մէջ պիտի կարդադրուի: Եթէ ինկատ առնենք թէ բոլոր այս օրինադներն երկու անգամ և նոյն իսկ Ծերակոյտին բանաւոր և հեռատես դիտողութեանց հետեւանօք երբեմն երեք անգամ վիճարանութեան ենթարկուեցան, կը հասկցուի թէ Ժողովս իր առաջին նստաշրջանին մէջ ժամավաճառ չեղաւ: Գովելի և չնորհաւորելի են յարգող երեսփոխանք և մանաւանդ յանձնաժողովներուն անդամը որ այնչափ փոյթ և գործունէութիւն ունեցան քննելու և աւարտելու համար բոլոր այս օրինադները, որոնց թիւը բաւական մեծ է և կարեւորութեամբ ուշադրութեան արժանի են:

«Ժողովին բացման առնաւոր վարչական կազմակերպութեան համար ամենեւին պատրաստութիւն չկար: Դիւանի յարգելի ընկերներուն ջանքերուն չնորհիւ կազմուեցան թղթակցութեան, սղագրութեան, հաշուակալութեան և արձանագրութեան դիւանները, ինչպէս նաեւ Ժողովին օստիկանական և ներքին սպասարկութիւնները: Էլզապի և Դատական պաշտօնատուներէն տեղեր առնուելով յանձնաժողովներուն համար սրահներ յարդարուեցան: Բայց երեսփոխանաց հանդատութեան համար այս ալ բաւական չհամարուելով մտածեցինք Դատական և Էլզապի պաշտօնատուներն այլուր փոխադրել և չէնք ամբողջովին խորհրդարանին յատկացնել: Վարչապետին մէկ պաշտօնագրէն հասկցուեցաւ սակայն որ առ այժմ

կարելի է դատական պաշտօնատուներն այլուր փոխադրել. ուստի զիմում ըրինք Վեհ. Կայսեր, որ հաճեցաւ իր բարձր հոգածութեամբ Չրաղանի պալատը Ծերակոյտին և Երեսփ. Ժողովին չնորհել (Մահէր): Բաղմամբիւ գովելի չնորհներով և դործերով հասկցուեցաւ թէ մեր դործադիր և օրէնսդիր իշխանութեանց պարծանաց թագն եղող Ն. Կ. Վեհափառութիւնն սրչափ սէր և հաւատարմութիւն կը տածէ նուիրական Հայրենիքին ու Սահմանադրութեան: Յիշաւի մեզ համար պարծանք մըն է որ այսպիսի վեհապետի մը արժանի եղած ենք (Երկարաբէ- ծափէր): Պարտական ենք նաեւ չնորհակալութիւն յայտնել արդի կառավարութեան որ մեծ ջանքեր ըրաւ օրէնքները պատրաստելու և ժողովին յանձնելու համար: Վստահ ըլլանք որ կարող և հայրենասէր անձերէ կազմուած այս Դահլիճն իր պաշտօնին մէջ պիտի յաբաւեալ և կառավարութեան անիւր մեծ ճարպիկութեամբ պիտի վարէ: Սիրելի ընկերներս, ութ ամիս միասին աշխատեցանք, եթէ պարտականութիւնս կատարելու միջոցին, առանց դիտնալու կամ ուղեւոր, պակասութիւն մը ըրի, ձեր ներողութիւնը կը խնդրեմ (Բառն և Դործը- ծափէր): Կարծեմ թէ լուրջ և անկեղծ նպատակի մը համար դործուած սխալ մը ցաւ չի պատճառեր: Այս նստաշրջանին մէջ մեր ունեցած յաջողութեանց մէկն ալ այն է որ զիրար ճանչցանք, և ասոր չնորհիւ անտարակուսելի է որ յառաջիկայ տարի աւելի ներդաշնակ կանոնադրութեամբ պիտի աշխատինք: Երեք ամիս յետոյ դարձեալ գումարուելու յոյսով այսօր իրարմէ կը բաժնուինք: Ասիկա արձակուրդ մըն է, բայց այս արձակուրդի միջոցին մեր հայրենասիրական պարտականութիւնը չընդհատիր: Կը մաղթեմ որ ժողովուրդին մէջ Սահմանադրութեան և Միութեան դադափարն ընդհանրացնելու համար ձեր ջանքերը յաջողին, և հրաժեշտի ողջոյնս կը մատուցանեմ ամէնուրեւ (Բառն և Երկարաբէ- ծափէր):

ՆԱԽԿԻՆ ԴԱՏԱՊԱՐՏԵԱԼՆԵՐՈՒ ՕՐԻՆԱԳԻԾՐ.

Յօդ. 1. Օրէնքին տրամադրութիւնները պիտի չգործադրուին 1324 (1908) Յուլ. 10/23էն առաջ դործուած հասարակ յանցանքներու (ճեւհա) հետեւանօք ամբաստանեալներու և ի ներկայութեան կամ ի բացակայութեան դատապարտեալներու նկատմամբ, բանտարկուած ըլլան թէ ոչ: 2. Օրինական հետապնդումներ պիտի չկատարուին անոնց նկատմամբ որոնք 1324 (1908) Յուլ. 10/23էն առաջ դործուած հասարակ ոճիրներու հետեւանօք կասկածի ենթարկուած, կամ ամբաստանեալ և կամ դատապարտեալ ըլլալով փախստական են: Միայն թէ 1324 (1908) Յուլ. 10/23 թուականէն սկսեալ

մինչեւ 6 տարի, եթէ նոյն անձը նոր յանցանք մը գործէ, թէ՛ նախկին յանցանքին և թէ՛ նոր յանցանքին համար դատաւարութիւն պիտի կատարուի. երբ երկրորդ յանցանքն ապացուցուի, յանցանքները միացնելու կանոնը պիտի գործադրուի և նախապէս դատապարտեալներուն համար Յրդ յօդուածին տրամադրութիւնը պիտի կիրարկուի: 3. Քննութիւնները և դատաւարութիւնները պիտի շարունակուին անոնց համար որոնք 1324 Յուլ. 10/23էն առաջ դործուած ոճիրներու հետեւանօք կասկածի կամ ամբաստանութեան ներքեւ գտնուելով բանտարկեալ են. միայն թէ, երբ իրենց յանցանքն ապացուցուի, Յրդ յօդուածին մէջ նշանակուած իրաւական փոփոխեալ պատիժ մը պիտի վճռուի: 4. 1324 Յուլ. 10/23էն առաջ դործուած ոճիրներու հետեւանօք կասկածի կամ ամբաստանութեան ներքեւ գտնուելով ձերբակալուած և կամ դատապարտուելով բանտարկուած անձեր, եթէ նոյն թուականին կամ աւելի ետքը բանտէն ելած կամ հանուած են, իրենց պատիժը պիտի չլրացնեն: Միայն թէ 1324 Յուլ. 10/23էն սկսեալ մինչեւ 6 տարի ասոնցմէ դատապարտեալները, եթէ նոր յանցանք մը գործեն, Յրդ յօդուածին տրամադրութիւնը պիտի գործադրուի. իսկ ասոնցմէ կասկածի կամ ամբաստանութեան տակ գտնուողները, եթէ նոր յանցանք մը գործեն և այս յանցանքը ապացուցուի, յանցանքները միացնելու կանոնը պիտի գործադրուի: 5. 1324 Յուլ. 10/23էն առաջ դործուած ոճիրներու հետեւանօք դատապարտեալ ըլլալով բանտէն չելած կամ չհանուած, ինչպէս նաեւ ելած կամ հանուած ըլլալով հանդերձ վերջէն դարձեալ ձերբակալուած անձերու նկատմամբ, եթէ իրենց դատապարտութիւնը մահու պատիժ և ցմահ թիապարտութիւն է, բանտին մէջ անցուած ատենը հաշուի առնելով իրենց պատիժը 15 տարի թիապարտութեան պիտի փոխուի: Իսկ եթէ իրենց դատապարտութիւնը ցկեանս բերդարգելութիւն կամ աքսոր է, դարձեալ բերդարգելութեան կամ աքսորի մէջ գտնուած ատենը հաշուի առնելով իրենց պատիժը 15 տարի բերդարգելութեան կամ աքսորի պիտի փոխուի: Միւս դատապարտեալներուն ալ պատիժները կէս առ կէս պիտի զեղչուին, և հաշուի պիտի առնուի նաեւ այն ժամանակամիջոցը զոր բանտին մէջ անցուցած են: 6. Ներկայ օրինագիծին տրամադրութիւնները չեն շեղանք անձնական իրաւունքներու: 7. Սահմանադրութեան հոչակումէն, այսինքն 1324 Յուլ. 10/23էն, մինչեւ 1325 (1909) Մարտ 31/13 Ապրիլ Սահմանադրութիւնը ամբապնդուող նպատակով դործուած ոճիրներու համար օրինական հետապնդումներ պիտի չկատարուին և ներուած են:

Մայրաքաղաքի Կրեմլի կառավարող խնդրին նկատմամբ չորս տերութիւններու ծանուցագրին պատասխանը, որ չորեքշաբթի որոշուեցաւ և անմիջապէս Օսմ. դեսպաններուն հաղորդուեցաւ հեռագրով, ուրբաթ ալ մայրաքաղաքիս դեսպաններուն հաղորդուեցաւ։ Այդ պատասխանով Մակեդոնիոյ վրայ եւս կը խօսուի, և տերութիւններու շնորհակալութիւն կը յայտնուի որ ետ կանչեցին իրենց քաղաքական գործակալները և ելեմտական յանձնաժողովի պատուիրակները, կ'աւելցուի նաեւ թէ Պերլինի դաշնագրով Մակեդոնիոյ համար որոշուած բարենորոգումները պետութեան ամէն կողմերը պիտի գործադրուին Սահմանադրութեան շնորհիւ — Մայրաքաղաքիս դեսպանները Պրուսայի իրենց հիւպատոսներուն հաղորդեցին պաշտօնապէս թէ Սուլթանը յառաջիկայ չորեքշաբթի հոն պիտի ժամանէ։ — Ն. Կ. Վերսալի տերութիւնը հինգշաբթի ներկայ գտնուեցաւ Զինուորական Վարժարանի շրջանաւարտներու վկայականի և աստիճանի բաշխման հանդէսին։ Ներկայ էին նաեւ ամբողջ աւադուբարը — նախարարներ, ծերակուտականներ, երեսփոխաններ, եւն. — Բամալանի օտիթով գաւառ ղրկուող հոճաները Շէյխ իւլ Իսլամին ներկայանալով գեղեցիկ յորդորական մը լսեցին իրենց քարոզութիւններով ազատութեան ճաշակը տալու և սահմանադրական ոգին ներշնչելու ժողովրդին։ — Յոյն Պատրիարքարանի պաշտօնաթերթը կը հերքէ Յոյն և Պուլկար եկեղեցիները միացնելու ձեռնարկի մը գոյութիւնը և անհնար կը համարի զայն զգացումներու ներկայ վիճակին մէջ։ — Յունաց Պատրիարքարանի պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ թէ օտարահպատակ ուսուցիչներու արգելուած է Յոյն դպրոցներու մէջ պաշտօնավարել։ — Քրքային կոչուած դեղին մուտքը, որ խստիւ ագելուած էր, դեղագործներու, դեղավաճառներու և բժիշկներու համար արտօնուեցաւ։ — Ատանայի նախորդ կուսակալ Մուսթաֆա Զինի փաշա մայրաքաղաքս ժամանեց։ — Զինուորական առողջապահական պաշտօնատան 22 փաշաներ գնդապետի և տեղակալի աստիճանի իջուցուեցան։ — Պատմական առաջին ատենի կողմէ դատապարտեալ Թուրք մը իր անպատկառութեան պատճառով տարի մը աւելի բանտարկուելու պատժին ենթարկուեցաւ։ — Պուլկար անտառը (Պէօյլեքէրէի ետեւը) չաբաթ երեք օրէ ի վեր կ'այրէր հակառակ դիւղացիներու բոլոր շանքերուն։ — Թափ Պուլսոյ թղթակիցը կը գրէ թէ Ռուս և Օսմ. կառավարութիւնները բնաւ բանակցած չեն Սուլթանին ի Ռուսիա ուղեւորութեան նկատմամբ։ — Օսմ. Խորհրդարանի չէնքը Պուլսոյ կուսակալութեան պաշտօնատան վերածել որոշուեցաւ։ — Ընդհանուր սպայակոյտին խնդրանքով զինուորական խորհուրդը սա որոշումը տուաւ։ Թերթի և հանդէսի հրատարակութիւնը լոկ պահեստի սպաներու և հանգստեան կոչուած զինուորականներու ներքի է։ Իսկ գործօն ծառայութեան մէջ գտնուող սպաներ զինուորական ուսումնասիրութիւններ և երկեր միայն կրնան հրատարակել։ — Նախարարներու խորհուրդը որոշեց որ, յառաջիկային երեսփ. Ժողովին կողմէ վաւերացուելու պայմանով, այժմէն գործադրուի սա օրինադիրը. «Ատանայի նահանգին մէջ կալուած և հող ունեցողներէն այս օրէնքին հրատարակութենէն մինչեւ երկու տարի ետքը խնդրագրով դիմում ընողներուն ձրի կալուածաթուղթ կը տրուի մէկ անգամի համար և իրենց սեփականութիւնը հաստատելու պայմանով»։ — Մայրաքաղաքիս Յրանսական նամակատան մէջ 3,000 ոսկիի գողութիւն մը գործուեցաւ։ — Նաւավարները դադրեցուցին պոյքոթը։

Նահանգներ. Բ. Դուռը երկրորդ պաշտօնագիր մը ուղղեց Յունաց Պատրիարքարանին և պահանջեց պաշտօնանկ ընել Կրետէի մետրապոլիտը, որ մասնակից եղած է Կրետէի մէջ Հելլենական դրօշ պարգելու գործին։ — Իզմիրէ կը հեռագրուի թէ Կրետացի 150 Իսլամ գաղթականներ ժամանեցին նոյն քաղաքը, թէ նպատակ ունին բնակութիւն հաստատել Այտընի նահանգին մէջ և թէ ուրիշ շատ Կրետացիներ ալ պիտի գաղթեն։ — Բերայի ոստիկանութեան տնօրէն Մազհար պէյ Տէպրէի կառավարիչ անուանուեցաւ։ Մազհար պէյի տեղ անցած է Պուլսոյ Ոստիկաններու Ժողովին նախորդ նախագահ Միւսթաֆա պէյ։ — Զորեքշաբթի իրիկուն 28 հոգի արքայութեան Հոգոս, Միտիլի, Քիոս, Պոտրում և Աքեա։ Ատոնց մէջ կը գտնուին դեր ծովակալ Հիւսնի փաշայի որդի շէմսը և Շէյխ Մէհմետ Ապտուլլահ, որոնց մահավճիռը փոխուած է ցկեանս տաժանակիր աշխատութեան։ — Էտիրնէի հրդեհին վրայ առնուած նոր լուրի մը համաձայն հրդեհը կիրակի ծագած և մինչեւ կէսգիշեր տեւած է։ Այրած են 140 շէնքեր, որոնց մէջ կը գտնուին շատ մը վաճառատուններ։ — Էրզրումի բանտէն յաջողքի են փախչիլ 15 տարուան դատապարտուած երկու ոճրագործներ։ Զօրք ղրկուած է զանոնք ձերբակալելու համար։ — Էրզրումէ Սիւսի կը գրուի Օգոս. 24 թուականով թէ, յորմէ հետէ կուսակալ շէլալ պէյ հոն ժամանած է, կատարեալ անդորրութիւն կը տիրէ հոն։ — Սիւլէյ-

մանիէի Պալեա գաւառակին մէջ պատերազմական վիճակ հրատարակուած է Համալէնտներու շահատակութիւնը զսպելու համար : — Տուրքէ գերծ կացուցուեցան Ատանայի և Մարտինի մէջ Ամերիկացի միսիոնարներուն ղեղարանը, բնակարանները, հիւանդանոցը և ուրիշ այնպիսի շէնքեր, որոնք իրրեւ կալուած չեն գործածուիր : — Էտիր-նէի ժողովուրդը հանդանակութիւն բացաւ Անգլիոյ մէջ յաճանաւ մը շինել տալու համար, որ պիտի կոչուի Էպիֆէ : — Ատանայի զինուորական հրամանատար Մէհմէտ Ալի պէյ, իր բացառիկ ծախքերուն համար պաշտօնավարութեան օրէն սկսեալ ամսական 3,000 դահի յաւելում մը պիտի ստանայ : — Իզմիրէ կը հեռագրուի շոգենաւային ընկերութեան մը գործակալին թէ Հելլէն շոգենաւներու դէմ Իզմիրի մէջ մղուած պայքարը դադրած է : — Պապա Էսկիէ Դըրդելիսէ և անկէ Մալկարա ու Ռոտոսթօ երկաթուղի մը շինելու համար երկու ձեռնարկունք գիմում ըրած են Օսմ. կառավարութեան : Ձեռնարկունքին մէկը կ'առաջարկէ առանց հաղարամթրական երաշխաւորութեան, և միւսը երաշխաւորութեան պայմանով շինել : — Ե. Զօրաբանակէն 760 սպայ, որոնց մեծ մասը իրենց տեղերէն չարժեղու իսկ անկարող ծերունիներ են, իրենց պաշտօնէն արձակուեցան : — Ալ-ժէրիէ բազմաթիւ իսլամներ սկսած են գաղթել Սիրիոյ այլեւայլ կողմերը : Ասոնք հողագործութեան նոր մեթոտներուն հմուտ և երկրագործական մեքենաներ գործածելու մէջ վարժ են : — Հալէպէ ոչ միայն Հայերը, այլ նաև Հրեաները ու Արաբ Քրիստոնեաներ, խումբ խումբ կը հեռանան ընտանեօք : Գլխաւոր պատճառն է սղութիւն ու անտեսական տաղնապ : — Հեռագրէ մը կ'իմացուի թէ Եմէնի մէջ Մէհտին յառաջ բերած շարժումը յանկարծ յեղափոխութեան մը կերպարանն առաւ : Ուստի Վարչապետը Կարմիր Մովու մէջ գտնուող Անգլիական և Իտալական մարտանաւերուն աջակցութիւնը խնդրեց մինչև որ Օսմ. մարտանաւերը և զօրքը հոն ժամանեն : Վէլի-Քոն իտալական յաճանաւը մեկնեցաւ դէպ Հոտէյտա :

Հայ Ժող. Խառն ժողովը որոշեց Մուշեղ եպսկի գրել թէ կը հաւանի անոր Պոսթընի քարոզիչ կարգուելուն : — Հանգուցեալ Թաղէոս Պէկեանի գոյքերը Զուհաճի խանի մէջ ցուցակագրուեցան բաց ի պարունակութենէն դրամարկղին, որու բանալին Կաթոլիկ Հայերու Պատրիարքարանն է : Միւսինոյն ժամանակ Արչակ Պ. Պէկեան Գաթէմունիէ կը գրէ Օգոս. 24 թուականով թէ ինք է անոր միակ օրինաւոր ժառանգորդը : — Եւրոպա ղրկուելու

համար ներկայացած ուսանողներու մեծամասնութիւնը Հայ է : Ասոնց ալ շատերը կարօտ են Պատրիարքարանէ կը խնդրեն իրենց երաշխաւորութեան ու պաշտպան ըլլալ : — Պատրիարքարանի որբաշահ խնամ մարմինը թերթիս աշխատակիցներէն Դոուդ Կան խաչատուր էֆ. պաշտօն յանձնեց Ատանայի և Հալէպի որբերը հաւաքել և երկսեռ որբանոց թաներ հաստատել : — Հաճընէ կը հեռագրուի Պատրիարքարան թէ 1,000 որբ և բազմաթիւ այրինէ ժական հոն մերկ ու անօթի : — Անգլիական «Հայեան» բարեկամ ընկ. Թայֆի կը գրէ թէ Այնթապ մէջ որբանոց մը բացած է 120 տղու համար բաւական դրամ չունի : Հսկողութիւնը յանձնուած է Թուրքիոյ մէջ տարիներէ հետէ ծանօթ Մուսարտէի : — Ատանայի նախորդ պատուիրակները նպաստեց յանձնաժողովին ներկայացուցին, նպատի, նպարեղէնի, հանդերձեղէնի և այլ պիտոյքն պէրու բաշխման համար 2,600 ոսկիի ցուցակ մը, զնահատուեցաւ ու վաւերացուեցաւ : — Սանսարեան Վարժարանի Խնամակալութիւնը որոշեց վարժարանը չտեղափոխել : — Պատրիարքարան կ'իմանայ թէ Բ. Դրան կողմէ Հաճըն և Տէօրթ Երկուստեք քննիչները հաստատած են թէ Հայեան շատողական ունէ գաղափար չեն ունեցած յաճանալի ինքնապաշտպանութեան համար զէնքի դրամած են : — Օսմ. Գոմիթէի անդամ Նաճի պէյ կը րառոնի մէջ հետեւեալը խօսած է հրապարակութեան «Հայերը պէտք է պարձնեն իրենց հերոս գաւառներով, իսկ մենք ըստ Օսմանցիներս պէտք է ելլանք զգանք որ մեր նուիրական ազատագրութեան մէջ այսպիսի անձնագոհ ու վեհ ազգաբաժին ունի :» — Իզմիրի առաջնորդ Սրբազանը որ Աւստրիոյ Կայսեր ծննդեան տարեդարձը շնորհաւորած էր հեռագրով, Ն. Վեհափառութեան շնորհակալութիւններն ընդունեցաւ ղեսպանատութարգմանի մը միջոցով, որ յատկապէս Իզմիր գնաց Կայսեր հրամանով : — Իզմիրի Ազգ. երեսփոխան ընտրուած է Լեւոն էֆ. Բանիկեան : — Մարսիլիոյ հաղարձութիւնը Ատանայի համար 6,000 ֆրանկեց, Փարիզի Հայութիւնն ալ 2,155 ֆրանք : Տր. Շէփըրտ, որ Պաղչէ գաւառակին նպաստեց շախմատիւնը ստանձնած է, Ատանայի կուսակալին ներկայացուց գաւառակին անդամանելի կացութիւնը, և կուսակալը անոր 10,000 ոսկի յանձնեց պատսպարաններ շինելու համար անպատսպար աղէտեալներուն : — Զուիցերացի հանրաժան Սաբարեար Մ. Ֆալր ալ իրրեւ առաջին նպատակը 1,200 ոսկի նուիրեց, 200ը Հաճընի այրիներուն Պատրիարքարանէ համար :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ա. ՏՊԱՌ ՊՅՈՒՆԵԱՆ

Ֆինանսերը երգուշու, Ամբիգան խան

ՄԱՐԶՈՒԱՆԻ ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ ՋԵՄԱՐԱՆ

ՄՈՒՏՔԻ ՆՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

Հետևեալ սկզբունքները որդեգրուած են Արևմտեան Թուրքիոյ Առաքելութեանն, և կ'առաջարկուի այսուհետեւ ի գործ դնել զանոնք ձեռնարանը մասնել ուղղորնելուն ընտրութեան մէջ:

1. Աստուածաբանական ընթացքը մասնելութիւն տալ յարմար յատկութիւններ ունեցող այն երիտասարդներուն և հրաւիրել զանոնք որ արժանապէս աւարտած են այս մեր կամ ուրիշ տեղի մը Գոլէճին Սոփոմոր տարւոյն ուսումնաները:

2. Աստուածաբանական ընթացքին ուսումնները շարունակել ճիշդ ինչպէս ցարդ, լայց բուն աստուածաբանական ընթացքը սկսելէ առաջ տարի մը յատկացնել թէ՛ աստուածաբանութեան և թէ՛ զիտութեան ուրիշ ճիւղերու միանգամայն. և այսպէս ամբողջ աստուածաբանական ընթացքը չորս տարի ընել, և այս կերպով ուսման տարի մը խնայել, զանց ընելով անհարկի ուսումնները Գոլէճական ընթացքին Սինիլը և Ճիւնիլը տարիններուն մէջ:

3. Այն տարին որ թէ՛ աստուածաբանութեան և թէ՛ ուրիշ ուսումններու պարապման պիտի յատկանայ, և որ ըստ նոր ծրագրին Աստուածաբանական ձեռնարանի չորս տարիններուն առաջինը պիտի ըլլայ, պիտի տրուի Ճիւնիլը և Սինիլը տարիններուն մէջ, Գոլէճին մէջ աւանդուած դասերէն ինամով ընտրուած ուսումններու և անոնց վրայ պիտի աւելցուին Աստուածաշնչական և ուրիշ ուսումններու մասնաւոր դասեր, որոնք ցարդ կը բովանդակէին աստուածաբանական ընթացքին մէջ:

4. Երբայցերէնը և Յունարէնը որ ցարդ կամաւոր էին, պարտաւորիչ պիտի ըլլան ընթացքին վրայ նորոգ աւելցուած ուրիշ ինչ ինչ ուսումններու հետ:

5. Ընդարձակուած աստուածաբանական ընթացքին երկրորդ տարուան վերջը, այսինքն երբ ուսանողը անցած է միջանկեալ, զանազան ուսումններու տարին, նաեւ ինչպէս կ'ըլլար աստուածաբանական ընթացքի առաջին տարուան մէջ, նաեւ մինչ տակաւին աստուածաբանական ուսման երկու տարի ունի իր առջև, Գոլէճը յարմար ուսանողներու պիտի տայ իր կանոնաւոր վկայականը չորս տարուան ընթացքի համար, հանդերձ Պատկաւոր Արուեստից տիտղոսով:

6. Այն ուսանողները որոնք կ'ընտրեն կատա-

րել Գոլէճական կանոնաւոր ընթացքը, և յետոյ մասնել աստուածաբանական լիակատար ընթացքին երկրորդ տարին, տակաւին պիտի ունենան այնպէս ընելու պատեհութիւն ճիշդ ինչպէս հիմա: Ասիկա պիտի պահանջէ ուսման եօթը տարիներ, այն ժամանակէն սկսեալ երբ ուսանողը մտաւ Ֆրէշմէն կարգը լիովանակ վեցի, ինչպէս պիտի ըլլայ նոր ծրագրին համեմատ:

Ըստ վերոգրեալ սկզբանց, առաջադրուած է նոր կարգ մը կազմակերպել որ չորեքամեայ ընթացք մը պիտի սկսի 1909 Սեպտ. 15, չորեքշաբթի օրը: Ամէն անոնք որ կը խորհին մասնել այս ընթացքին մէջ, կը խնդրուի որ անմիջապէս թղթակցին Աստուածաբանական կաճառին մէկ անդամին հետ:

Լաւ պիտի ըլլայ յիշեցնել երկուքը վերոգրեալ կարգադրութեանց բոլոր պատկանեալներուն:

1. Իւրաքանչիւր անձ որ կը դիմէ Աստուածաբանական ձեռնարանը մասնել՝ պէտք է որ յանձնարարականներ ունենայ ի ձեռին թէ յարմար է այսպիսի դործի, Աւետարանական եկեղեցական մարմինն որու չրջանակին մէջ կը բնակի ինք, նաև նոյն դաշտի միսիոնարներէն:

2. Ձեռնարանը դրամական ուղղակի նպաստ չի տար ուսանողներուն: Այսու ամենայնիւ տսիկա պէտք չէ որ վնասեցնէ նիւթական միջոցներէ զուրկ գտնուողները: Նախ ինչ ինչ դործեր կրնան հայթայթուիլ այգպիսիներու, որոնց համար յարմար վարձ կը վճարուի, նոյն ժամանակ հոգ պիտի տարուի որ այդ դործերը արդէր չըլլան Գոլէճական ընթացքին յատկացուող ուսումններուն ուսման: Գործերը կրնան ըլլալ Գոլէճին մէջ դաստոտութիւն, աշակերաններու հսկողութիւն, տեղային աւետարանչութեան և կիրակնօրեայ դպրոցի դործ, ձեռարուեստ կահագործական գործանոցին մէջ, ևն., ևն.:

Երկրորդ, ուսանողութեան պարգևներ պիտի տրուին ի վարձ փորձի քննութեանց ժամանակ յաջողակ հանգիսացող մրցակիցներու այլեալ ճիւղերու մէջ, զոր օրինակ Անգլիերէն լեզուի, Եւրայեցերէն լեզուի, Սուրբ Գրոց, Հոգեբանութեան և Փիլիսոփայութեան և թերեւ ուրիշ ճիւղերու ալ ընդհանուր ծանօթութեան մէջ: Եթէ ուսանող մը ձեռնարան մտած ատեն ուսանողութեան այսպիսի պարգևի մը կ'արժանանայ, առիկա պիտի շարունակուի դրուիլ անոր, յաջորդ տարիններուն մէջ, պայմանաւ որ ան ուսանողութեան բարձր աստիճան մը պահէ տարուէ տարի իր ընթացքին ուսումններուն մէջ:

Ուրիշ տեղեկութիւններ կարելի է ստանալ դիմելով առ

Վեր. Էտուրտ Րիկզ. Մարդուան:

Մարդուան Օգոստ. 1909

Թ.Ս.Լ.ԱՍԻ Ս.ՄԵՐԻԿԵԱՆ ՎԱՐժԱՐԱՆ

Մանչերու կրթութեան համար յատկացուած այս հաստատութիւնը իր բարձր և յարմարագոյն դիրքին շնորհիւ Անատոլիոյ գեղեցկագոյն տեսարաններէն մին կը ներկայացնէ :

Օգն ու ջուրը անզուգական են : Մասնաւոր ուշադրութիւն կը տրուի Հայերէն և Անգլիերէն լեզուներուն :

Ուստեստի և կրթական ծախսոց համար տարեթոշակն է ինն Օամ. ոսկի :

Դպրոցը պիտի վերաքացուի տարւոյս Սեպտ. 8 (Ը. Ե.)

Նամակներ ուղղուելու են հաստատութեան տնօրէն Վեր. Հ. Ք. Ուինկէյթի :
(Rev. H. K. Wingate) 4—5

ՅԱՎՐԻ ԿՐԹԱՐԱՆԸ ՊԱՐՏԻՉԱԿ

Բարձր. վարժարանի յարակից Ֆալրի կրթարանին տարեթոշակն է 12 լիրա, որուն կէսը պէտք է վճարուի Սեպտեմբերին իսկ միւս կէսը Միտենդին : 12 ոսկիէն պակաս վճարող աշակերտներ առտնին դործերով պարապելով պէտք է լեցնեն սահմանուած 12 լիրայի թոշակը : Մուտքի ատեն իւրաքանչիւր աշակերտ թուղթի, գրքի և զանազան մանր ծախսոց համար պարտի վճարել 20 դահ. : Աշակերտները միասին պէտք է բերեն անկողին, սաւան են, ինչպէս նաև բաղնիքի համար ֆէշուալ : 5—7

ԱՓՕՍԹՈԼԻՔ ԻՆՍՅԻՅԻԹ, ԳՕՆԵԱ

(ՃԵՆԱՆՆԱՆ ԳՕԼԷՃ)

Հաստատութիւնս կէտ նպատակի ունենալով դոկեմական ծրագրով մը բարձր և միանգամայն դործնական կրթութիւն մը տալ ուսանողներուն՝ մասնաւորէս՝ դաստոտունքու միջոցաւ կ'աւանդէ Անգլիերէն, Հայերէն, Օսմաներէն, Պարսկերէն և Յունարէն (Յոյն աշակերտներու համար) լեզուները, ինչպէս նաև բնական, բնագիտական, փիլիսոփայական, իրաւագիտական, վաճառականական, և այլն գիտութիւնները :

Մեծ խնամք կը տանի աշակերտներուն բարոյական մաքրութեան և ֆիզիքական առողջութեան : Ունի համալսարանական բժիշկ մը որ կը դասախօսէ առողջապահական և բնական գիտութիւններ, և ձրիապէս կը դարձանէ հիւանդացող ուսանողները : Դիչերօթիկներու տարեթոշակն է 12 Օամ. ոսկի՝ որուն 7 ոսկին վճարելի է մէկէ, և մնացեալը Ս. Միտենդին : Առաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Սեպ. 3/16ին : Մանրամասն տեղեկութեանց համար գիւմը առ տնօրէն Վեր. Տոքթ. Ա. Յ. Հայկազեան, Գոնեստ :

8—10

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐժԱՐԱՆ ՊԱՐՏԻՉԱԿ

Վարժարանիս յատկիկայ տարեշրջանը կը սկսի Դչ. Սեպտ. 7 (Ն. Տ.) : Թուրքերէնի և Պարսկերէնի դասընթացքը աւելի զօրացնելու համար՝ վարժարանս բարեբաղդութիւնը ունեցաւ իր ուսուցչական մարմինին վրայ աւելցնելու Ս. էֆ. Սրենց և Զիյա պէյ :

Դիչերօթիկներու տարեթոշակն է 16 Օամ. ոսկի, կէսը մուտքի ատեն և կէսը Միտենդին վճարելի : Իւրաքանչիւր աշակերտ դասնապետին յանձնելու է 1 Օամ. ոսկի՝ գիրքի և ուրիշ դպրոցական պէտքերու համար, աւելցածը իրեն կը վերադարձուի տարիին վերջը : Միտենդի կամ Զատիկի արձակուրդին վարժարան մնացող աշակերտներ 3 մէծիտ պիտի վճարեն :

Նամակատան միջոցաւ զրամ կամ ծրար պէտք է զրկել Իզմիտ, Կարապետ աղա Պօղոսեանի հասցէին :

Աւելի տեղեկութեանց համար գիմել Տնօրէնութեան Պարտիզակ կամ Մր. Ո.Ո. Փիթի, և կամ վարժարանիս Դորձակատար Դրիգոր էֆ. Շահպաղեանի Պայպը-Հաուս, Կ.պոլիս ժամ 3½ էն 5½ (Ը.Ե.) 5—7

Թէյի մեծ վաճառատուն, Կ. Պոլիս, Ճէլալ պէյ խանին տակ :

Վաճառատունիս թէյերը ուղակի կը ներմուծուին Զինատտանէ, Սէյլանէ, Հնդկատտանէ, Ճաւայէ և Ճարմնէ :

Ամենէն դժուարահաճներն իսկ կրնանք գոհացնել մեր թէյերու թարմութեամբ, հոտովն ու համովը : Մանաւանդ վնասակէք խաւուրդներն, որ կը ծախենք մեծ ու փոքր քանակութեամբ և ամենէն նպաստաւոր զինելով : Զեր հիւրերուն փոխանակ շնատակար ողելից բմպելի հրամայելու, մեծարեցէք զսնոնք օգտակար թէյերով :

Ուշադրութիւն մարքային : 43—52

Կ. Եափու-Էան Ե. Իսաֆու-Էան

Պոլիսէն ուղղակի Ամերիկա ճամբորդողներու դիւրութեան համար նաւային ամեն գիծերու վրայ ամենէն աժան սոմսեր կու տանք : Դիմել Կ.պոլիս Ամերիկեան խան Ն. 24, Ճանճիկեան